

GULIVERIO KELIONĖS

LEIDĖJO ŽODIS SKAITYTOJUI

Šių kelionių autorius, misteris Lemuelis Guliveris, yra mano senas ir artimas bičiulis; jis taip pat yra mano giminė iš motinos pusės. Beveik prieš trejus metus misteris Guliveris, kuriam įkyrėjo smalsuolių lindimas pas jį Redrife, pirkto nedidelį gabalą žemės su gražiais nameliais arti Njuarko, Notingamšyro grafystėje, savo gimtinėje, kur, pasitraukęs nuo žmonių, ir dabar tebegyvena gerbiamas savo kaimynų.

Nors misteris Guliveris gimė Notingamšyro grafystėje, kur gyveno jo tėvas, bet aš esu girdėjęs iš jo, kad jo seneliai buvo kilę iš Oksfordšyro grafystės. Norėdamas įsitikinti, aš apžiūrėjau Banburio kapines toje grafystėje ir radau keletą Guliverių kapų ir paminklų.

Išvažiudamas iš Redrifo, misteris Guliveris paliko man saugoti šį rankraštį, leidęs daryti su juo, kaip man patinka. Aš tris kartus atsidėjęs jį perskaičiau. Stilius labai aiškus ir paprastas; teradau tik vieną negerumą – autoriaus, kaip ir kitų keliautojų, truputį per daug leistas į smulkmenas. Bet visas aprašymas rodosi kiaurai teisingas, ir kaip kitaip gali būti, jei pats autorius yra išgarsėjęs tokiu teisingumu, jog tarp jo kaimynų Redrife net atsirado priežodis, kad kas, norėdamas patvirtinti savo žodžius, paprastai dar prideda – tai taip tikra, lyg tai saktų misteris Guliveris.

Patartas kelių gerų pažįstamų, kuriems su autoriaus leidimu buvau davęs peržiūrėti šį rankraštį, aš drįstu jį paleisti į žmones, tikėdamasis suteikti bent kurį laiką mūsų jaunimui daugiau malonumo negu paprasti politikų ir partijų platinami raštपालािका।

Ši knyga būtų išėjusi bent du kartus storesnė, jeigu aš nebūčiau išmetęs daugelio vietų apie vėjus, potvynius ir atoslūgius, kelionių įvairius krypčių keitimus, o taip pat jūrininkų kalba parašytus smulkus pasakojimus apie laivų valdymą audros metu. Taip pat išmečiau ir tai, kas nereikalingai prirašyta apie ilgumas ir platumas. Bijau, gal misteriui Guliveriui tai nepatiks, bet aš norėjau, kad tas jo veikalas pasiektų kiek galint didesnį būrį skaitytojų. Jeigu dėl savo neišmanymo apie jūros dalykus padariau kokių klaidų, tai už jas aš pats vienas atsakau. O jei kartais atsirastų keliautojas, kuris pageidautų susipažinti išties su visu veikalu, koks jis išėjo iš autoriaus rankų, tai aš mielai jį patenkinsiu.

Daugiau žinių apie autorių skaitytojas galės rasti pirmuose šios knygos puslapiuose.

Ričardas Simpsonas

KAPITONO GULIVERIO LAIŠKAS SAVO PUSBROLIUI RIČARDUI SIMPSONUI

Tikiuosi, jūs paklaustas visados sutikssite patvirtinti, kad savo dažnais ir įkyriais raginimais įkalbėjote mane išteisti labai padriką ir netikslų mano kelionių aprašymą; taip pat prisipažinsite, kad jūs liepėte man pasamdyti keletą jaunų vyrų iš kurio nors universiteto sutvarkyti rankraščiu ir pataisyti stiliui, kaip padarė mano patarimu mano giminaitis Dampjeras, leisdamas savo knygą „Kelionė aplink žemę“. Bet aš neprisimenu, kad būčiau sutikęs leisti ką nors iš mano veikalo išmesti, o tuo labiau ką įterpti. Todėl aš atsisakau nuo visų įterpimų, ypač nuo tos vietos, kur kalbama apie mirusią doringą ir

garbingą karalienę Oną, nors aš ją gerbiau ir branginau daugiau už kurią kitą moterį. Tačiau jūs arba tas, kam buvo pavesta tvarkyti rankraštį, turėjote nepamiršti, kad aš nepratęs girti mūsų padermės kokį sutvėrimą savo šeimnininko ygago akivaizdoje. Iš kitos pusės, pats aprašytas dalykas yra kiaurai neteisingas. Kiek žinau, jos didybė, kurios viešpatavimo metu esu kiek gyvenęs Anglijoje, valdė su ministru pirmininku, tikriau sakant, su dviem, ėjusiais paskui viens kitą; pirmas buvo lordas Godelfinas, o vėliau lordas Oksfordas; tuo būdu jūs privertėte mane sakyti visai nebūtą daiktą. Lygiai taip pat iš pasakojimo apie Sumanytojų Akademiją ir vietomis iš mano pasikalbėjimų su šeimnininku ygagu jūs arba praleidote kitus svarbius dalykus, arba tiek iškraipėte, jog sunkiai beatpažįstu savo paties darbą. Kada aš užsiminiau jums apie tai viename savo laiške, jūs teikėtės atsakyti tai padarę iš baimės ką įžeisti, kad valdžios žmonės budriai sekantys spaudą ir galintys ne tikrai viską saviškai išsiaiškinti, bet ir nubausti, jei jiems pasirodytų kur koks įtarimas. Bet prašom pagalvoti, kaip gali tai, ką aš kalbėjau prieš tiek metų, būdamas už penkių tūkstančių mylių, kitoj viešpatystėj, priskirti kokiam jahui, kuris dabar, kaip sakoma, valdo mūsų kaimenę, ypač atsižvelgiant į tai, kad aš tuo metu maža galvojau, jog man teks gyventi jų valdžioje, ir nebijojau tos nelaimės? Argi aš galiu nesigrauzti matydamas jahus, važinėjančius su ygagais, lyg tie ygagai būtų gyvuliai, o jie išmintingi padarai? Tikrai, noras išvengti to bjauraus reginio buvo svarbiausia mano pasitraukimo į čia priežastis.

Tiek aš tenorėjau pasakyti apie jus ir apie mano jums parodytą pasitikėjimą.

Paskui, aš labai gailiuosi, sugundytas jūsų ir kitų prikalbinėjimais ar netikrais išvedžiojimais, sutikęs prieš savo norą išleisti tas „Keliones“. Prašom prisiminti, kiek kartų aš jums sakiau, kai jūs remdavotės visuomenės gerove, kad jahai yra tokie padarai, kurių negali pataisyti nei pamokymais, nei pavyzdžiais. Juk taip ir išėjo. Štai vietoj sulaukęs visokios priespaudos ir kitų piktybių galo, bent šioje mažoje saloje, kaip galėjau tikėtis, dabar, po šešių mėnesių nuo mano knygos pasirodymo, aš nematau nė menkiausio pagerėjimo. Aš prašiau jūsų pranešti man laišku, kada baigsis partijų rietenos ir peštynės; teisėjai taps šviesesni ir teisingesni; advokatai doresni ir gaus nors lašelį sveiko proto; Smitsfildas pasipuoš įstatymų rinkinių piramidėmis; visiškai pasikeis jaunų bajorų auklėjimas; bus išvyti gydytojai; moterys ims žibėti dorybėmis, garbe, teisingumu ir sveika nuovoka; bus visai išvalyti ir iššluoti ministrų rūmai; susilauks atlyginimo protingumas, nuopelnai ir mokslas; visi spaudos darbuotojai bus pasmerkti misti tik popieriumi ir malšinti troškulį savo pačių rašalu. Po jūsų padaršinių aš tikrai laukiau šių ir tūkstančio kitų pasikeitimų; juk tai tiesiog išeina iš mano knygoje išdėstytų pamokymų. Ir reikia pripažinti, kad septynių mėnesių visai pakanka ištaisyti jų piktyboms ir kvailystėms, jeigu tik jie iš prigimimo būtų kiek linkę į doros ir išminties pusę. Bet mano laukimas nė kiek nepasitvirtino iš jūsų laiškų; priešingai, jūs kiekvieną savaitę apsunkindavote mūsų paštininką paskviliais, komentarais, svarstymais, pastabomis ir visokiais raštpalaikiais; iš jų aš matau, kad mane kaltina aukštų valdžios vyrų šmeižimu, žmogaus prigimties žeminimu (tik autoriui, rodos, taip pasakyti trūksta drąsos) ir moteriškosios lyties įžeidimu. Taip pat aš matau, kad šio šlamšto rašytojai net nesutinka tarp savęs: vieni iš jų nenori pripažinti, kad aš pats rašęs savo „Keliones“, o kiti man priskiria raštus, apie kuriuos aš nieko nežinau.

Toliau, aš matau, kad jūsų spaustuvininkas buvo baisiai nerūpestingas: jis supainiojo mano iškeliamų ir grįžimų laikus, niekur neparodė tikrų metų, tikro mėnesio ar tikros mėnesio dienos. O dabar girdžiu, kad, išleidus knygą, rankraštis buvęs sunaikintas, o nuorašo aš neturiu. Vis dėlto aš jums siunčiu keletą pataisymų, kuriuos galėsit įdėti, jeigu ši knyga kada nors bus leidžiama antrą kartą. Tačiau aš per daug dėl jų nesispiriu, tą klausimą palieku spręsti savo išmintingiems ir bešališkiems skaitytojams, kaip jiems geriau patiks.

Teko nugirsti, mūsų jūreiviai jahai randantys klaidų mano jūros kalboje, kurioj vieni žodžiai jiems rodosi neteisingi, o kiti nebevartojami. Čia jau nieko nepadarysi. Pirmųjų kelionių metu, kai buvau jaunas, mane mokė seni jūrininkai, ir išmokau taip kalbėti, kaip jie kalbėjo. Jau seniai pastebėjau, kad jūros jahai mėgsta prasimanyti naujų žodžių, lygiai kaip ir sausumos jahai, kurie beveik kasmet tiek pakeičia savo kalbą, jog kiekvieną kartą, kai grįždavau į tėvynę, vos galėdavau ją suprasti. Taip pat aš pastebiu, kad jei koks jahas iš smalsumo atvažiuoja pas mane iš Londono, tai mes negalim išdėstyti vienas kitam savo minties abiem suprantamais pasakymais.

Jei jahų nuomonė galėtų mane kiek nors užgauti, aš turėčiau labai pykti, kad kai kurie iš jų drįsta galvoti, jog tos kelionės esančios mano paties prasimanymas, ir net sakyti, jog tų ygagų ir jahų tiek pat nebuvo pasauly, kaip ir Utopijos gyventojų.

Tikrai, ligi šiol nebuvau sutikęs nė vieno jaho, nors ir labai pasipūtusio, kad drįstų neigti liliputų, brobdingragų (nes tas žodis taip ir turėjo būti skaitomas, o ne klaidingai – brobdinjagų) ir laputų buvimą ir apie juos papasakotus dalykus; čia tiesa tokia aiški, jog skaitytoją be jokių kalbų tuoj įtikina.

O argi mažiau tiesos mano pasakojime apie ygagus ir jahus, jei visai aišku, kad sakysim, jahai, kurių yra daug tūkstančių net šitam mieste, tiek tesiskiria nuo savo laukinių brolių ygagų krašte, jog moka šiaip ne taip vogroti ir nevaikščioja nuogi. Aš rašiau norėdamas juos pataisyti, o ne pataikauti jiems. Visos jų padermės vieningas pagyrimas man mažiau reikštų negu žvengimas dviejų išsigimusių ygagų, mano čia laikomų arklidėjų, nes iš jų, nors ir tokių išsigimėlių, bet neturinčių jokių ydų, aš vis dėlto galiu pasimokyti kurių ne kurių dorybių.

Ar nediršta tie nelaimingieji gyvuliai galvoti mane taip žemai puolus, kad pradėčiau ginti savo pasakojimų teisingumą? Nors aš ir jahas, bet visoje ygagų šalyje gerai žinoma, kad dėl mano didžiai gerbiamo šeimininko pamokymų ir pavyzdžių aš per dvejetą metų (nors, prisipažinsiu, su dideliu vargu) atsikračiau papratimo meluoti, klastoti, apgaudinėti, veidmainiauti – to velnioniško papratimo, taip giliai įleidusio šaknis į visos mūsų giminės, o ypač europiečių, prigimtį.

Aš turėčiau ir daugiau kuo nusiskųsti šioj nemalonioj byloj, bet nebenoriu daugiau nei savęs, nei jūsų varginti. Reikia atvirai prisipažinti, kad po sugrįžimo iš paskutinės kelionės kai kurios mano prigimimo ydos man vėl atgijo bendraujant su nedaugeliu jūsų giminės atstovų, o ypač su savo šeimos nariais, ko aš jokia būdu negalėjau išvengti. Kitaip aš niekad nebūčiau įsimanęs reformuoti jahų giminę mūsų karalystėje. Bet dabar aš amžinai išsižaduo to keisto sumanymo.

1727 m. balandžio mėn. 2 d.

Pirmoji dalis

Kelionė pas liliputus

I ATSKAIDA

Mano kilimas ir namiškiai. – Mano kelavimo priežastis. – Laivas sudūžta, aš išsigelbėju. – Liliputų šalis. – Mane paima į nelaisvę ir nuveža į sostinę.

Mano tėvas turėjo Notingamšyro grafystėje nedidelę žemę. Mes buvom penki broliai, aš iš eilės trečias. Kai buvau keturiolikos metų, išleido mane į Kembridžo Imanuelio kolegiją, kur mokiausi trejus metus. Nors buvau menkai laikomas, bet ir tas labai sunkino neturtingą tėvą. Todėl buvau atiduotas mokytis misteriu Džemsui Betsui, garsiam Londono chirurgui, pas kurį išbuvau ketverius metus. Tėvas atsiųsdavo kartais man kiek pinigų, už juos pirkdavau knygų jūros mokslui ir matematikai; tie mokslai reikalingi žmogui, norinčiam pasidaryti geru jūrininku. Nuo Betso parvažiavau pas tėvą; čia susirinkau iš jo, iš dėdės Džono ir kitų giminių keturiasdešimt svarų sterlingų; jie pažadėjo siuntinėti man kasmet dar po trisdešimt svarų, ir iškeliavau į Leideną. Ten mokiausi dvejus metus ir septynis mėnesius universitete medicinos tikėdamasis, kad tas mokslas vėliau mano kelionėse labai pravers.

Sugrįžęs iš Leideno netrukus gavau per savo gerąjį mokytoją, misterį Betsą, chirurgo vietą „Kregždės“ laive, kur ištarnavau pusketvirtų metų. To laivo kapitonu buvo Abraomas Panelis; su juo teko man keliauti į Levantą ir kitur. Grįžęs į Angliją nusprendžiau apsigyventi Londone; tam pritarė ir misteris Betsas, žadėdamas mane rekomenduoti ligoniams. Nuisamdžiau nedidelius namelius kvartale, vadinamam Old-Džiuri. Paskui greit vedžiau pirklio Edmundo Berteno dukterį Mariją ir gavau dalies apie keturis tūkstančius svarų sterlingų.

Po dvejų metų mirė misteris Betsas; draugų turėjau nedaug, ir mano reikalai ėmė prastėti, nes sąžinė neleido man apgaudinėti ligonius, kaip darė daugelis mano amato draugų. Pasitaręs su pačia ir vienu kitu pažįstamu, nutariau leistis į jūrą. Tarnavau chirurgu pirma viename, paskui kitame laive, per šešerius metus keliavau daug kartų į Rytų ir Vakarų Indiją ir susidėjau kiek pinigų. Visur vežiodavaus su savim geruosius senųjų ir naujųjų rašytojų veikalus ir atspėdamas juos skaitydavau. Pakliūvęs į sausumą stebėdavau įvairių tautų būdą ir papročius, o turėdamas gerą atmintį kartu greit pramokdavau jų kalbos. Bet paskutinė mano kelionė nelabai pasisekė, tas nepasisekimas atgrasė mane nuo jūros, ir aš nusprendžiau apsigyventi namie su pačia ir vaikais. Iš Old-Džiurio nusikrausčiau į Feter-Leną, o paskui iš ten į Vapingą, tikėdamas gauti darbo tarp jūrininkų, bet aš apsirikau. Veltui išlaukęs trejus metus pasitaisant reikalų, pagaliau buvau pakviestas kapitono Viljamo Pričardo, kurio laivas „Antilopė“ ruošėsi netrukus plaukti į Pietų Vandenyną. 1699 metų gegužės 4 dieną mes išplaukėme iš Bristolio. Mūsų kelionės pradžia visai buvo laiminga.

Nenoriu varginti skaitytojo smulkiai aprašinėdamas mūsų kelionės pradžią, tik pasakysiu, kad, Rytų Indiją pasiekus, mus ištiko baisi audra ir buvome nunešti į žiemvakarius nuo Van-Dimeno žemės. Mes atsidūrėme ties pietų platumos trisdešimtu laipsniu ir dvi minutės. Dvylika mūsų laivo žmonių mirė nuo didelio darbo ir prasto maisto, kiti visai susilpo. Lapkričio 5 dieną (esti vasaros pradžia tuose kraštuose) buvo toks ūkas, jog matrosai per penkiasdešimt sieksnių nuo laivo tepastebėjo uolą. Smarkiausias vėjas varė mus į tą uolą, ir laivas beregint sudužo. Mes šešiese paspėjome dar sušokti į laivę ir laimingai aplenkėme uolą. Ėmėme irtis tolyn, nuplaukėme gal kokias tris mylias, bet visai nuvargome, iš nuovargio nebegalėjome nė rankų pakelti. Tada paleidome irklus ir atsidavėme bangų malonei. Po pusės valandos pakilo nuo žiemų staiga smarkus vėjas ir apvertė mūsų laivę. Nežinau, kas atsitiko mano draugams, buvusiams kartu su manim laivėj, taip pat ir tiems, kurie užlipo ant uolos ir liko laive; manau, kad jie visi žuvo.

O aš, atsidavęs Dievo valiai, plaukiau ten, kur mane nešė vėjas ir jūros bangos. Nuolat mėginau stotis, bet vis negalėjau siekti dugno. Kai buvau jau visiškai nuvargęs, audra aptilo, ir aš pasiekiau dugną, bet radau tokį didelį atbradą, jog turėjau arti mylios bristi vandeniui, kol priėjau krantą. Galėjo būti kokia devinta vakaro valanda. Išlipęs į krantą, paėjau arti pusės mylios, bet neužtikau nei namų,

nei nieko kito, iš ko galėtum spręsti, kad čia kur žmonių gyvenama. Nuo didelio nuovargio, nuo karšto oro ir nuo stiklo degtinės, išgertos laive, mane suėmė miegas. Išsitiesęs ant nedidelės, ir labai minkštos žolės, užmigau taip kietai, kaip niekuomet nebuvau dar miegojęs. Miegojau gal apie devynias valandas, nes atbudęs radau visai šviesu. Norėjau atsikelti, bet negalėjau pasijudinti. Gulėjau aukštiekninkas ir jutau kad mano rankos ir kojos buvo iš abiejų pusių stipriai pririštos prie žemės, taip pat ir mano tankūs ilgi plaukai. Jaučiau, kad visas mano kūnas, nuo krūtinės ligi kelių, buvo apraišiotas kažkokiais plonais raiščiais arba tvarsčiais. Tegalėjau žiūrėti aukštyn; saulė jau kepino ir plieskė man į akis. Aplinkui girdėjau kažką keistai šnarant, bet negalėjau pasiversti, ir temačiau vien dangų. Netrukus pajutau kažkokį gyvą daiktą lipant man aukštyn per kairę koją; tas palengva atslinko lig krūtinės, toliau lig smakro ir čia sustojo. Pakreipęs akis žemyn, išvydau žmogiuką ne daugiau kaip šešių colių didumo; rankose jis turėjo lanką su strėle, o už pečių – strėlinę. Tuo pat laiku pajutau ant savo kūno ne mažiau kaip keturiasdešimt tokių pat žmogiukų, kurie, kaip galėjau spėti buvo panašūs į tą ir sekė paskui jį. Labai nustebęs, aš balsu surikau, ir jie taip persigando, jog visi beregint išlakstė, o kiti, kaip vėliau sužinojau, net, bešokdami nuo manęs žemėn, smarkiai susikūlė. Bet netrukus jie vėl sugrįžo. Vienas atsirado iš jų drąsesnis ir, norėdamas mane apžiūrėti prisiartino prie mano veido. Stebėdamasis jis pakėlė aukštyn savo rankas ir akis ir plonu, bet aiškiu balseliu sušuko: „Hekinah degul.“ Visi kiti atkartoję kelis kartus tuos pačius žodžius, bet aš negalėjau suprasti, ką jie reiškė.

Taip gulėti buvo labai nepatogu. Vargais negalais man pasisekė nutraukti kelias virveles ir išrauti medinius basliukus, prie kurių buvo pririšta mano kairioji ranka. Ją pakėlęs, ėmiau aplink graibytis, norėdamas žinoti, kas mane laikė. Visaip tampo damasis, su dideliu skausmu atnarpliojau kairėj pusėj siūlus, kuriais buvo priraišioti plaukai, ir truputį pakėliau galvą. Bet maži padarėliai suspėjo pabėgti, ir man nei vieno nepasisekė nutverti. Paskui pasigirdo keistas pypimas, o kada jis nutilo, kažin kas balsiai sušuko: „Tolgo phonak.“ Tuoju pajutau, kad į mano kairę ranką, tarsi adatos, susmigo šimtai strėlių. Kiek palaukęs išgirdau kitą šūksmą ir tada man pasirodė, nors to nejaučiau, kad daug strėlių krito man ant kūno, o kitos pataikė į veidą, ir aš nuo jų prisidengiau kaire ranka. Kada pasibaigė strėlių kruša, vėl mėginiau atsipalaiduoti bet tuo tarpu pakilo dar didesnis riksmas, ir aš pajutau, kad vieni iš jų prišokę norėjo man su ietimis perdurti šonus. Mano laimė, kad buvau užsivilkęs stumbro odos drabužį, kurio jie niekaip negalėjo pramušti. Tuomet aš nusprendžiau, kad bus geriausia ramiai išgulėti iki nakties ir, turint laisvą kairę ranką atnarplioti tada visus varžančius mane raiščius. Buvau įsitikinęs, kad man nesunku būtų nugalėti ir dar didesnę tokių padarų armiją. Bet likimas lėmė kitaip. Priešai pastebėję, kad aš guliu ramiai, nustojo šaudyti strėlėmis, bet užtat padidėjo triukšmas, ir aš supratau, kad jų skaičius žymiai padaugėjo. Arti mano ausies pasigirdo bildesys, kuris buvo panašus į dirbančių dailidžių bildesį ir truko beveik valandą. Pasukęs galvą, kiek man leido pririšti plaukai, pamačiau iškeltą nuo žemės per pusantrų pėdos medinį tiltelį, kuriame galėjo tilpti vos keturi žmonės ir į kurį lipti buvo pastatytos dvi trejos kopėčios. Vienas iš jų, matyt, koks vyresnis, nuo to tiltelio išdrožė man ilgą kalbą, kurios, žinoma, nesupratau nei žodžio. Prieš kalbėdamas jis tris kartus sušuko: „Langro dehul san“ (šie ir anksčiau pasakyti žodžiai vėliau man buvo pakartoti ir išaiškinti). Paskui priėjo gal penkiasdešimt žmogelių ir perpjovė virvutes, kuriomis buvo pririšta kairė mano galvos pusė, kad galėčiau pasukti ją į dešinę ir matyti kalbančio veidą. Atrodė jis man vidutinių metų ir didesnis už kitus tris, kurie buvo kartu su juo; vienas iš jų, truputį augesnis už mano didįjį pirštą, matyt, pažas, laikė kalbėtojo drabužių šleifą, o kiti du stovėjo iš šalių. Jis kalbėjo mojuodamas rankomis, kaip tikras oratorius. Iš jo balso supratau kad man kartais buvo grasinama, kartais kažkas žadama ir reiškiami net užjauta. Trumpu atsakymu išreiškiau jiems savo nuolankumą ir, tartum norėdamas tuos žodžius sutvirtinti, pakėliau akis ir kairę ranką aukštyn.

Aš beveik miriau iš bado. Nebegalėdamas toliau kęsti alkio, kėliau pirštus prie burnos rodydamas, jog noriu valgyti. Hurgo (taip buvo jų vadinamas didikas, kaip sužinojau paskiau) suprato mano norą. Jis nužengė nuo tiltelio ir liepė prie mano šonų pastatyti kelerias kopėčias, kuriomis ant manęs sulipo arti šimto vietos gyventojų su pilnomis valgių pintinėlėmis. Tuos valgius buvo liepęs pataisyti ir atsiųsti krašto valdovas, kai jis sužinojo apie mano atvykimą. Tų valgių mėsa buvo gyvulių, kurių veislės iš skonio negalėjau pažinti. Viskas buvo gerai sutaisyta, bet savo didumu kiekvienas valgis vos

galėjo lygintis su vieversio sparneliu. Aš iš karto rijau po du tris valgius, sukramtydamas drauge jų duonos dar po tris kepalus, kurie buvo ne didesni už žvirblio kiaušinį. Vaišindami jie labai stebėjosi mano didumu ir mano neregėtu apetitu.

Matydami mane tiek daug valgant, jie suprato, kad niekais mane nepatenkinsi, todėl, kai ženklais paprašiau gerti, tuoj pririto didžiausią statinę ir atkišo iš viršaus. Aš lengvai, be atsidusimo, tą statinę išgėriau, nes joj tilpo ne daugiau kaip ketvirtis mūsų geriamo puodelio. Gėrimas buvo panašus į burgundą, tik už jį daug skanesnis. Paskui taip pat išgėriau antrą statinę ir paprašiau dar, bet daugiau duoti jie atsisakė. Man geriant žmogeliai iš džiaugsmo šūkavo, šoko man ant krūtinės ir nuolat kartojo anuos žodžius: „Hekinah degul.“ Ženklaais jie paprašė manęs mesti abi statines žemyn ir perspėjo savo draugus pasitraukti, garsiai šaukdami: „Borach mevolah.“ O kai statinės išlėkė į orą, jie visi kartu sušuko: „Hekinah degul!“ Tiesą pasakius, man buvo atėjęs noras pagriebti kokias keturias ar penkias dešimtis tų žmogelių, vaikščiojančių po mano kūną, ir tėkšti juos žemėn, bet susilaikiau pagalvojęs, kad tada jie galėtų padaryti man dar prasčiau, ir iš kitos pusės atsiminęs, kad esu prižadėjęs atsiduoti jų valiai. Be to, pats vaišingumo įstatymas neleido taip pasielgti su tauta, kuri nesigailėjo jokių išlaidų mane priimti. Mane stebino ir jų drąsumas: žinodami, kad aš turiu vieną ranką palaidą, jie be jokios baimės lipo ir vaikščiojo sau po mano kūną. Aš negalėjau suprasti, kaip jie nebijojo žiūrėti į tokį baisų daiktą, koks aš turėjau jiems rodytis. Netrukus pas mane atvyko jo didybės imperatoriaus pasiuntinys. Užlipęs ant mano kelio, jo ekselencija su dvylika savo palydovų prisiartinio prie mano veido. Prikišęs prie akių, jis man parodė savo įgaliojimo raštą su imperatoriaus antspaudu ir pasakė kalbą, kuri truko gal dešimt minučių. Jis kalbėjo be mažiausio rūstybės ženklo, bet aiškiai ir įtikinančiai. Dažnai rodė pirštu į priekį, vadinasi kaip sužinojau vėliau, į sostinės pusę, kur pagal imperatoriaus ir viešpatystės tarybos nuosprendį mane turėjo nugabenti. Nieko nesuprasdamas, aš atsakiau keliais žodžiais. Pakėlęs laisvą ranką ir patraukęs su ja per jo ekselencijos galvą, atsargiai, bijodamas sužeisti jį ar jo palydovus, aš parodžiau į surištą ranką, koją ir kūną, prašydamas mane paleisti.

Matyt, pasiuntinys suprato mane. Papurtęs galvą, jis ženklais parodė, kad negaliu būti paleistas, bet nuvežtas į sostinę kaip belaisvis. Kitais ženklais jis paaiškino, kad man ten duos valgyti, gerti ir šiaip su manim gerai elgsis. Kelis kartus buvo man atėjęs noras mėginti ištrūkti, bet, jausdamas skausmą nuo strėlių sutinusiam veide ir rankoje ir matydamas priešų skaičių vis didėjant, aš daviau suprasti, kad jiems visai pasiduodu. Hurgas ir jo palydovai buvo tuo patenkinti ir, gražiai su manimi atsiveikinę, nuėjo. Netrukus pakilo daugybės balsų riksmas, ir nuolat buvo girdėti žodžiai „Peplom selan“. Tada aš pajutau kairėje pusėje daugybę žmonių atraišinėjančių man virvikes. Dabar galėjau pasisukti į dešinę pusę. Nykštukai patepė mano veidą ir rankas kažkokiu kvepiančiu tepalu, atėmusiu berginti skausmą. O kai dar skaniai pavalgiau pusrytį ir išgėriau gardaus vyno, man pasidarė gerai, ir aš užmigau. Pramiegojau, kaip man paskui sakė, aštuonias valandas, nes daktarai, karaliaus įsakymu, buvo įmaišę į vyno statines migdomo gėrimo.

Matyti, tuojau buvo pranešta imperatoriui, kai mane rado miegant ant kranto, po laivo sudužimo. Tada buvo susirinkę pasitarti jų vyresnieji ir nusprendę surišti mane miegantį jau minėtu būdu nusiųsti į tą vietą, kur gulėjau, daug visokių valgių ir gėrimų ir padaryti mašiną, su kuria galėtų nugabenti mane į sostinę. Toks sprendimas daug kam gali pasirodyti labai drąsus ir pavojingas, bet nėra abejojimo, kad tokiam atsitikime joks Europos valdovas nebūtų pasielgęs taip išmintingai ir žmoniškai Tikrai, kas būtų buvę, jei jie būtų panorėję mane nužudyti savo ietimis ir strėlėmis? Nuo skausmo būčiau nubudęs ir įtūžęs būčiau sutraukęs virveles, kuriomis buvau suraišiotas. Tada jie žinoma, nebūtų galėję man priešintis ir laukti mano pasigailėjimo.

Tie žmonės yra puikūs matematikai. Savo imperatoriaus, didelio mokslų globėjo, skatinami ir remiami, jie pasiekė didelį tobulumą mechanikos dalykuose. Jie dirba didelius ratus miškui ir kitiems sunkiems daiktams vežioti. Dažnai imperatorius stato milžiniškus karo laivus, iš kurių kiti pasiekia net devynias pėdas ilgio; laivus dirba tose vietose, kur yra gero medžio, ir paskui gabena per devynis šimtus – tūkstantį du šimtus pėdų iki jūros. Tuojau buvo nusiųsti į darbą penki šimtai dailidžių ir inžinierių, kad padarytų didžiausią mašiną, kurią kada nors jiems teko dirbti. Tai buvo medinis tiltas,

per tris colius nuo žemės, apie septynias pėdas ilgio ir apie keturias pločio. Jis turėjo dvidešimt du ratus. Anksčiau mano girdėti šauksmai buvo kilę iš minios, triukšmingai sveikinusios pasirodžiusį tiltą, man atsiųstą, rodos, po keturių valandų, kai išlipau ant kranto. Jį pastatė išilgai greta manęs. Kad galėtų mane pakelti ir padėti ant tilto, jie įkasė aštuoniasdešimt stulpų, kiekvieną aukštumo po pėdą; paskui buvo paimtos stiprios virvės, kurios buvo tačiau ne storesnės už paprastas virves ir galuose turėjo kabliukus. Tuos kabliukus užkabino už raiščių, kuriais buvo apraišiotas mano kaklas, rankos, liemuo ir kojos. Virvės buvo įvertos į skridinius, pritaisytus prie stulpų, ir devyni šimtai stipriausių vyrų, įsitvėrusių už virvių, per trejetą valandų darbo mane pakėlė, paguldė ant tilto ir tvirtai prie jo pririšo. O aš išgėręs migdomo vyno, tuo laiku kietai miegojau. Mane vežė į sostinę penki šimtai tvirčiausių imperatoriaus arklių, kurie buvo apie puspenkto colio aukštumo.

Po keturių valandų kelionės aš nubudau dėl gana juokingos priežasties. Tuo tarpu, kada tiltelis buvo sustabdytas truputį pataisyti, du ar trys jauni vietos gyventojai, norėdami pamatyti mane miegantį, užlipo ant vežimo ir tylomis prislinko prie mano veido. Vienas iš jų, gvardijos karininkas, įkišo į mano nosį astrų ieties galą, pakuteno kaip su šiaudeliu, ir aš garsiai nusičiaudėjau. Išgąsdinti drąsuoliai bematant nukūrė. Tik po trijų savaitių aš sužinojau apie šį juoką. Kelionėje išbuvome visą dieną: naktį apsistojojome. Man iš abiejų pusių stovėjo sargyba po penkis šimtus gvardijos kareivių, iš kurių vieni laikė žibintus, o kiti lankus, pasirengę tuoj šauti, jei aš mėginčiau bent kiek pasijudinti iš vietos. Rytą vos tik saulė patekėjo, vėl pradėjome keliauti ir apie vidurdienį buvome tik per šešis šimtus pėdų nuo miesto vartų. Mūsų pasitikti išėjo imperatorius ir visi jo rūmai. Aukštieji valdininkai, bijodami, kad jo didybei neatsitiktų kokia nelaimė, atkalbėjo jį lipti ant mano krūtinės.

Toj vietoj, kur mane nuvežė, stovėjo sena maldykla – didžiausia visoj karalystėj. Prieš keletą metų šioje maldykloje nužudė žmogų; dievobaiminga tauta, laikydama tai šventos vietos išniekinimu, nuo to laiko nustojo joje melstis ir išnešė visas šventenybes. Buvo nuspręsta tuos namus dabar pavesti man. Didžiosios durys, atkreiptos į šiaurę, galėjo turėti kokias keturias pėdas aukštumo ir maždaug dvi pėdas platumo; ir į maldyklą pro jas aš turėjau šliaužte šliaužti. Abipusiai durų buvo po vieną mažą langelį arti šešių colių aukštumo nuo žemės; prie vieno lango, iš kairės pusės, karaliaus kalvis pritaisė devyniasdešimt vieną grandinę, kurios buvo panašios į Europos moteriškų laikrodėlių grandinėles. Šias grandinėles kalvis prirakino prie mano kairės kojos trisdešimt šešiomis kabančiomis spynomis. Prieš maldyklą, kitoj kelio pusėj, per dvidešimt pėdų toľumo stovėjo bokštas, ne mažiau kaip penkių pėdų aukštumo. Į tą bokštą, norėdamas geriau pamatyti mane, įlipo imperatorius su savo artimaisiais. Apie šimtą tūkstančių gyventojų iš miesto susirinko manęs pažiūrėti, ir aš manau, kad tą dieną ne mažiau kaip dešimt tūkstančių smalsuolių buvo užlipę kopėčiomis ant mano kūno. Tačiau tuoj buvo paskelbtas įsakymas, draudžiantis ant manęs laiptoti, o nepaklausiusius bausti mirtimi. Įsitikinę, kad aš negaliu nutraukti grandinių, jie nupjaustė virveles, kuriomis buvau suraišiotas; tada aš atsistojuo, bet toks nusiminęs, kaip niekad dar nebuvo savo gyvenime. Sunku išreikšti tų žmonelių triukšmą ir nustebimą, kai jie pamatė mane atsistojusį ir einantį. Grandinės, kurios laikė mano kairę koją, buvo maždaug šešių pėdų ilgumo; jos ne tik man nekliudė vaikščioti į vieną ir į kitą pusę, bet ir leido apsukti tam tikrą pusratį; o kadangi jos buvo pritaisytos per keturis colius nuo durų, tai aš galėjau laisvai pro jas pralįsti ir atsigulti išsitiesęs maldykloj.

II ATSKAIDA

Liliputų imperatorius su daugybe savo palydovų lanko mane kalėjime. – Imperatoriaus išvaizda ir drabužiai. – Man skiria mokytojus mokyti liliputų kalbos. – Savo gražiu elgesiu įgyju imperatoriaus malonę. – Krato mano kišenes ir atima iš manęs kalaviją ir pistoletus.

Atsistojęs ant kojų, apsidairiau aplink ir turiu prisipažinti, kad niekad neregėjau nieko malonesnio. Visa šalis atrodė tarsi vienas sodas. Aptverti laukai, iš kurių kiekvienas turėjo ne daugiau kaip keturiasdešimt ketvirtainių pėdų, buvo panašūs į gėlių loveles. Laukai ėjo pakaitomis su miškais, kurių aukščiausi medžiai nebuvo labai didesni už sieksnį. Iš kairės stovėjo miestas, jis buvo panašus į

pieštas teatro dekoracijas.

Imperatorius nulipo nuo bokšto ir raitas prijėjo prie manęs, nors jo gyvybei grėsė didelis pavojus. Jo žirgas buvo mokytas, tačiau pamatęs mane, labai išsigando ir atsistojo piestu. Karaliui buvo geras raitelis, laikėsi tvirtai balne, kol pribėgo tarnai, o tie paėmė už apynasrio žirgą ir padėjo jam nulipti žemėn. Atsistojęs stačias imperatorius labai stebėdamasis apžiūrėjo mane iš visų pusių, bet nėjo arčiau kaip per trejetą žingsnių. Jis liepė savo ten buvusiems virėjams duoti man gerti ir valgyti, ką tie ir padarė, pristūmę valgius ir gėrimus prie manęs su mažais vežimėliais tiek, kad aš galėčiau lengvai juos paimti. Dvidešimt vežimėlių buvo prikrauta valgių, o dešimt – gėrimų, ir aš juos beregint ištuštinau. Kiekvieną vežimėlį maisto rijau iš dviejų ar trijų kartų. Pabaigęs valgyti, supilsčiau vyną iš dešimties molio indelių į vieną daiktą ir vienu sykiu ištuštinau jį; lygiai taip pat padariau ir su kitais indeliais.

Imperatorienė, jauni princai ir princesės kartu su rūmų poniomis sėdėjo kiek toliau krėsluose, bet paskui, kai juos išgąsdino imperatoriaus arklys, visi atsistojo ir prisiartino prie imperatoriaus. Imperatorius buvo didesnis už kitus gal tik per nago juodymą, bet to užteko, kad jį visi didžiausioj garbėj laikytų. Jo veido bruožai buvo tvirti ir vyriški; lūpa austriška; nosis kumpa; jis pats buvo tiesus, tamsaus gymio ir gražaus sudėjimo; judesiai grakštūs, eisena didinga. Jo žalioji jaunystė jau buvo praėjusi, dabar baigė dvidešimt devintus savo amžiaus metus ir viešpatavo jau arti septynerių metų laimingai. Norėdamas geriau jį apžiūrėti, aš atsiguliau ant šono; tada mano veidas buvo prieš pat imperatorių ir ne toliau kaip per du sieksnius. Paskui aš daug kartų laikiau jį ant savo delno, todėl nesuklydęs galiu apsaityti, kaip jis atrodė. Jo drabužiai buvo vienos spalvos ir visai paprasti, siūti pusiau azijietišškai, pusiau europietišškai; ant galvos lengvas aukso šalmas, papuoštas brangiais akmenimis ir plunksnomis. Imperatorius laikė rankoj nuogą kalaviją, kad galėtų gintis, jei aš sutraukyčiau grandines; tas kalavijas turėjo apie tris colius ilgumo; jo rankena ir makštis buvo aukso ir papuoštos deimantais. Jis kalbėjo spiegiamu, bet aiškiu balsu, ir aš gerai galėjau girdėti jo žodžius, stovėdamas net stačias. Rūmų vyrai ir moterys buvo labai gražiai apsirengę, ir vieta, kurią jie turėjo užėmę, buvo panaši į patiestą žemę sijoną, išsiuvinėtą auksiniais ir sidabriniais raštais. Imperatorius kalbėdamas nuolat manęs kažko klausė, aš jam atsakinėjau, bet mes viens kito nieko negalėjom suprasti. Iš drabužių sprendžiau, kad susirinkusių tarpe buvo vaidilų ir teisėjų, kuriems imperatorius liepė mane kalbinti. Aš mėginau kalbėti visomis kalbomis, kurias kiek mokėjau: olandiškai, lotyniškai, prancūziškai, ispaniškai ir itališkai, bet nieko gero iš to neišėjo.

Po dviejų valandų rūmų žmonės išsiskirstė, prie manęs paliko tik sargyba; ji turėjo mane ginti nuo įtūžusios minios, kuri grūdosi aplinkui, norėdama mane pamatyti iš arti. Kai kurie net išdrįso paleisti į mane keletą strėlių, ir viena tik neišmušė man kairės akies. Tada pulkininkas įsakė suimti šešis smarkuolius ir negalėjo sugalvoti jiems didesnės bausmės, kaip surištus man atiduoti. Pildydami jo įsakymą, kareiviai tuojau šoko ir pristūmė juos prie manęs su iečių galais. Aš paėmiau visus į dešinę ranką, penkis įsidėjau į kišenę, o šeštą palikau, tyčia rodydamas, kad noriu jį gyvą suėsti. Nelaimingas žmogelis pradėjo baisiai rėkti, o pulkininkas su karininkais net išsigando, ypač, kai aš išsiėmiau iš kišenės peiliuką. Bet greitai aš juos nuraminau: maloniai nupjausčiau savo belaisviui virvelės ir atsargiai pastačiau ant žemės. Tas beregint tuojau nubėgo. Taip pat paleidau ir kitus, traukdamas po viens kito iš kišenės. Matydami mano gerą širdį, kareiviai ir visa minia labai nudžiugo, ir aš paskui iš to imperatoriaus rūmuose turėjau nemaža naudos.

Sutemus grįžau prie savo namų, šiaip taip įsirangiau pro duris ir atsiguliau ant plikos žemės. Taip aš gulėjau keturiolika naktų; per tą laiką imperatoriaus įsakymu man buvo taisomas patalas. Atvežė šešis šimtus čiužinių, sudėjo juos pas mane ir pradėjo darbą. Susiuvo šimtą penkias dešimtis čiužinių ir padarė vieną man reikiamo ilgumo ir platumo. Sutaisė keturis tokius čiužinius, sudėjo ant vienas kito, bet vis dėlto mano patalas buvo ne kiek minkštesnis už lygias akmenines grindis. Tokiu pat būdu buvo padarytos paklodės, apklotai ir užvalkčiai. Iš bėdos ir toks patalas buvo geras.

Garsas apie mano atvykimą pasklido po visą šalį, iš visų pusių ėmė plaukti minios dykų ir smalsių žmonių. Sodžiai beveik ištuštėjo; laukai stovėjo nesėti, ir būtų kilęs badas, jei imperatorius savo įsakymais nebūtų užkirtęs kelio tai nelaimei. Imperatorius įsakė visiems, kurie buvo mane matę,

tuojau grįžti namo ir nesiartinti daugiau kaip per šimtą žingsnių prie mano namų be tam tikro leidimo. Iš to įsakymo kai kurie valdininkai turėjo nemaža pelno.

Tuo tarpu imperatorius tarėsi, kur mane dėti. Vėliau sužinojau, kad išspręsti šį dalyką ne taip pigu buvo. Iš vienos pusės bijojo, kad aš nepabėgčiau, o iš kitos – kad mano laikymas nepadarytų viešpatystei didelių nuostolių ir viso krašto neprivarytų prie bado. Vieni sakė numarinti mane badu, o kiti norėjo perverti veidą ir rankas užnuodytomis strėlėmis. Tačiau nuo sumanymo mane žudyti turėjo atsisakyti, nes pūdamas mano milžiniškas lavonas būtų sukėlęs visokių baisių užkrečiamų ligų sostinėje ir visoje šalyje. Per vieną tokį pasitarimą prie didžiosios tarybų salės durų atvyko keli armijos karininkai, ir du iš jų, į vidų, smulkiai nupasakojo, kaip aš pasielgiau su šešiais nusidėjėliais, apie kuriuos esu anksčiau kalbėjęs. Šis faktas taip palenkė į mano pusę jo didybę ir viešpatystės tarybą, jog tuojau išleistas imperatoriaus įsakymas visiems sodžiams, esantiems nuo sostinės per keturis šimtus penkiasdešimt jardų, tiekti kas rytą mano stalui šešis jaučius, keturias dešimtis avinų, duoną ir kitokį maistą, kartu su vynu ir kitais gėrimais. Visi valgomi daiktai ir gėrimai buvo apmokami pinigais iš jo didenybės izdo pagal padėtą kainą. Šis monarchas gyvena iš pajamų, gaunamų iš savo paties žemių ir labai retai, tik svarbiais atsitikimais, apdeda mokesčiais savo valdinius, kurie užtat turi eiti savo lėšomis į karą. Be to, man patarnauti buvo paskirti šeši šimtai žmonių. Jiems paskyrė algą, išlaikymą ir pastatė prie mano namų durų šalių patogias palapines. Paskui buvo įsakyta, kad trys šimtai siuvėjų pasiūtų man tokius drabužius, kokius dėvi tame krašte; šeši patys garsieji karaliaus rūmų mokslininkai ėmė mane savo kalbos mokyti. Pagaliau buvo liepta dažniau mano akivaizdoj jodinėti imperatoriaus, didikų ir gvardijos arklius, kad jie apsibrastų ir nustotų manęs bijoti.

Per tris savaites aš gerokai pramokau jų kalbos. Per tą laiką imperatorius ne kartą teikėsi mane aplankyti. Jam ypač malonu žiūrėti, kaip aš mokiausi. Aš jau galėjau susikalbėti su imperatorium, ir pirmi žodžiai, kuriuos buvau išmokęs, reiškė mano norą, kad jo didybė parodytų savo malonę ir gražintų man laisvę. Atsiklaupęs prieš imperatorių, kasdien kartočiau jam tuos žodžius. Į mano prašymą imperatorius atsakinėjo, kad aš būsiu netrukus paleistas, kad tam reikalingas dar viešpatystės tarybos sutikimas ir mano prisiekimas gyventi amžinai santaikoje su imperatorium ir jo kraštu. Daugiau imperatorius patarinėjo kantrumu ir gražiu elgesiu įgyti jo ir jo valdinių prielankumą. Jis prašė manęs neįsižeisti, kad tam tikriems valdininkams bus pavesta padaryti man kratą, nes, jo nuomone, aš galėjau turėti visokių ginklų, kurie, sprendžiant iš mano didumo, turėjo būti labai baisūs. Aš atsakiau, kad, norėdamas imperatorių nuraminti, galiu tuojau nusivilkti drabužius ir išversti kišenes. Bet imperatorius atsiliepė, kad pagal šalies įstatymus kratą turi daryti du komisarai. Nors jis puikiai matė, kad to įstatymo pildymas visai priklausė nuo mano geros valios ir sutikimo, bet, žinodamas mano prakilnumą ir teisingumą, be baimės atidavė tuos komisarus į mano rankas. Jis prižadėjo visus daiktus, kuriuos iš manęs paims, gražinti, kai norėsiu važiuoti iš to krašto, arba nupirkti už mano pasiūlytą kainą. Aš paėmiau abu komisarus į rankas ir įleidau pirma į švarko kišenę, o paskui ir į kitas. Tie džentelmenai turėjo su savim popieriaus, plunksną ir rašalo. Jie smulkiai surašė viską, ką mano kišenėse rado. Pabaigę rašyti, jie manęs paprašė iškelti žemėn, kad galėtų sąrašą nunešti imperatoriui.

Perskaitęs sąrašą, imperatorius labai mandagiai pareikalavo atiduoti kai kuriuos sąrašė pažymėtus daiktus. Iš manęs buvo atimtas kalavijas, o su juo ir makštis. Tuo metu imperatoriaus buvo liepta trims tūkstančiams rinktinių kareivių, jo tos dienos palydovams, apsupti mane per atstumą ir laikyti lankus su strėlėmis, kad prireikus galėtų tuojau šauti. Bet aš, tiesą sakant, to nemačiau, nes tuo laiku žiūrėjau į jo didybę nenuleisdamas akių. Imperatorius norėjo, kad aš ištraukčiau iš makšties kalaviją, kuris nors nuo jūros vandens buvo vietomis surūdijęs, bet vis dėlto nemenkai dar blizgėjo. Kai ištrauktas mano kalavijas ore žibtelėjo, išsigandę kareiviai net suriko. Jie turėjo merktis, kai saulės spinduliai tiško jiems į akis nuo vartomo mano rankose kalavijo. Jo didybė, kad ir buvo labai drąsus, vis dėlto išsigando, nors ne tiek, kaip aš laukiau. Jis liepė įkišti kalaviją į makštį ir atsargiai numesti per šešias pėdas nuo mano grandinės galo. Paskui jis liepė parodyti pistoletą, apie kurio reikalingumą sąrašo sudarytojai neturėjo nei mažiausio supratimo ir pavadino jį „tuščiu geležiniu šulu“. Aš ištraukiau iš kišenės pistoletą ir paaiškinau, kam jis reikalingas. Paskui primušiau pistoletą su vienu paraku. Mano parakas buvo gerai uždarytas ir nesudrėkęs nuo vandens. Perspėjęs imperatorių, kad neišsigastų, aš iššoviau į

orą. Bet niekad os negirdėtas šūvio balsas vis dėlto juos baisiai nugąsdino. Lyg perkūno trenkti, visi ėmė virsti žemėn, ir pats imperatorius, nors išsilaikė nevirtęs, bet ilgai negalėjo iš išgąščio atsipeikėti. Atiduodamas abu pistoletus su kulkomis ir paraku, aš pasakiau imperatoriui, kad paraką laikytų toliau nuo ugnies, nes nuo mažiausios kibirkštėlės jis gali užsidegti ir suplėšyti imperatoriaus namus. Tai jį irgi labai nustebino. Aš taip pat atidaviau ir laikrodį, į kurį imperatorius žiūrėjo su dideliu smalsumu. Jis liepė laikrodį nešti dviem stipriausiems gvardijos kareiviam. Kareiviai laikrodį užsimovė ant lazdos, lazdos galus užsidėjo ant pečių ir ėmė nešti. Imperatorių stebino laikrodžio nuolatinis mušimas ir rodyklių slinkimas, kurį jis aiškiai matė, nes ta maža tautelė turėjo geresnes akis kaip mes. Dėl to keisto daikto buvo paklausti tarti savo žodį mokslininkai; jų nuomonės labai išsiskyrė, bet visos buvo toli nuo tiesos. Paskui atidaviau savo maišelį su pinigais – variniais, sidabriniais ir auksiniais, peilį, skustuvą, šukas, sidabrinę tabokinę, skarelę ir užrašų knygutę. Kalavijas, pistoletai ir šoviniai buvo nuvežti į imperatoriaus arsenalą, o kiti daiktai man gražinti.

Aš dar turėjau slaptą kišenę, kurios kratant nerodžiau. Jų laikiau akinius, nes buvau silpnų akių ir kartais jais naudojausi, žiūronėlį ir kitus smulkius daiktus. Tie daiktai imperatoriui neturėjo jokios reikšmės, ir aš nemačiau reikalo jų rodyti bijodamas, kad jų nepamestų arba nesugadintų; atgavus laisvę tie daiktai turėjo labai man praversti.

[...]

Antroji dalis

Kelionė į Brobdinją

I ATSKAIDA

Didelė audra. – Vandens ieškojimas. – Aš išlipau apžiūrėti krašto. – Vietos gyventojas mane pagauna ir nuneša į vieno laukininko namus. – Neregėti žmonės.

Gamtos ir likimo man buvo duotas vargingas ir neramus gyvenimas. Praslinkus dviem mėnesiam po sugrįžimo, aš vėl iškeliavau iš tėvynės. Sėdau į laivą „Advenčeris“, kurio kapitonu, kaip anksčiau sakyta, buvo Džonas Nikolas iš Kornvalio provincijos ir kuris plaukė į Suratą (į Ost-Indiją). Patogų vėją turėjome iki Gerosios Vilties iškyšulio. Čia mes sustojome prie kranto vandens pasiimti. Pastebėję sunkiantis į laivą vandenį, iškrovėme savo turtą ir čia žiemojome, nes kapitonas buvo apsirgęs drugiu. Ant Gerosios Vilties kranto mes išbuvome iki kovo mėnesio. Tada pakelėm bures ir laimingai plaukėm ligi Madagaskaro sąsiaurio. Kada mes nuo šios salos gerokai paplaukėm į žiemius ir atsidūrėm ties penktu pietų platumos laipsniu, kur vėjas visados nuo gruodžio iki gegužės mėnesio pučia į žiemvakarius, balandžio 19 dieną jis buvo smarkesnis ir pūtė labiau iš vakarų, kaip paprastai. Tokiu oru mes plaukėme dvidešimt dienų ir atsidūrėme į rytus nuo Molukų salų, maždaug per tris laipsnius šiaurės linkui nuo ekvatoriaus, kaip paskaičiavo kapitonas gegužės 2 dieną, kada vėjas buvo aprimęs. Vėjui nutilus aš labai džiaugiausi, tačiau kapitonas, gerai pažindamas šią jūrą iš dažnų kelionių, liepė pasirengti sutikti audrą, kuri kitą dieną tikrai vėl pakilo kada ėmė pūsti pietų vėjas, vadinamas musonu.

Vis didėjant audrai, mes nuėmėm bures ir apžiūrėjome, ar tvirtai laikosi patrankos. Vėjas guldė laivą šonu, todėl nutarėm plaukti į tą pusę, kur nešė bangos. Vairui sunku buvo kovoti su griūvančiais vandens kalnais. Nors pasiutusi audra mėtė laivą į visas puses kaip skiedrą, tačiau jis išliko sveikas. Kai audra nutilo, vėl užtraukėme visas bures ir plaukėme į žiemryčius; vėjas pūtė iš užpakalio.

Audra mus nubloškė, mano paskaičiavimu, beveik penkis šimtus mylių į rytus, ir net seniausias jūrininkas negalėjo pasakyti, kurioje pasaulio vietoje mes buvome. Maisto dar turėjom, laivas buvo tvirtas, žmonės sveiki, tik nerimom, kad baigėsi geriamas vanduo. Sakėme, kad bus geriau plaukti toliau ta pačia kryptimi nekaip sukti labiau į žiemius, nes tada mus nuneštų į Didžiosios Tartarijos

žiemvakarių pusę, vadinasi, į užšalusią jūrą.

1703 m. birželio mėn. 16 d. matrosas pastebėjo nuo laivo stiebo žemę. o 17 d. jau aiškiai matėme salą ar žemyną. Pietų pusėj buvo mažas žemės iškyšulys, turėjęs įlankėlę, bet ta pasirodė per sekli mūsų daugiau kaip šimto tonų laivui. Todėl inkarą nuleidom per kokią mylią nuo iškyšulio, ir mūsų kapitonas nusiuntė laivėj apie dvylika ginkluotų vyrų su indais pasisemti vandens, jei toj saloj rastų. Ir aš išsiprašiau leisti mane drauge, norėdamas pamatyti naują kraštą ir paieškoti ko įdomaus. Išlipę ant kranto neradom nei upių, nei šaltinių, nei žmogaus gyvenimo pėdsakų. Draugai traukė pakraščiu, dairydami vandens, o aš pasukau į kitą pusę ir per mylią nuo jų atsilikau. Ten buvo tik nederlingas ir akmenuotas kraštas, todėl greit man nusibodo jį tyrinėti ir grįžau į iškyšulį. Kai prisiartinau prie jūros, pamačiau savo draugus jau laivėj ir iriantis taip greitai į laivo pusę, jog rodėsi, kad jie bėga nuo didžiausio pavojaus. Aš norėjau juos šaukti, bet čia išvydau vejantis laivę baisų milžiną, kuriam jūra tebuvo lig kelių. Mano draugai plaukė per pusantrų mylios nuo jo; iš kitos pusės, jūros dugnas ten buvo pilnas aštrių uolų, todėl baisuolis negalėjo pavyti mūsų laivės. O aš, bijodamas ilgiau pasilikti toj vietoj, ėmiau bėgti atgal tuo pačiu keliu, kuriuo ėjau pirmiau. Po to užlipau ant stataus kalnelio, nuo kurio buvo matyti nemažas to krašto plotas. Jis buvo visas dirbamas. Pirmiausia mane nustebino nepaprastai didelė žolė, kuri, matyti, buvo skiriama šienui ir galėjo siekti lig dvidešimt pėdų aukštumo.

Tada patekau į kelią, kurį palaikiau vieškeliu, tačiau gyventojams jis buvo tik paprastas takas per miežių lauką. Eidamas iš abiejų pusių nieko negalėjau matyti, nes pjūtis buvo arti ir javai turėjo apie keturiasdešimt pėdų aukštumo.

Per valandą priėjau lauko galą; laukas buvo aptvertas šimto dvidešimt pėdų aukštumo tvora, ir medžiai augo tokie dideli, jog jų aukščio visai nemokėčiau pasakyti. Į kitą lauką ėjo laiptai, jie turėjo keturias pakopas, o prieš viršutinę pakopą, tartum slenkstis buvo padėtas didelis akmuo. Lipti tais laiptais negalėjau nes jų pakopos turėjo po keturias pėdas aukštumo, o akmuo – mažiausiai dvidešimt pėdų. Dėl to ėmiau ieškoti tvoroje skylės, bet tuo tarpu pamačiau iš kito lauko einant prie laiptų žmogų, tokį pat didumo kaip tas, kuris vijosi mūsų laivę. Jis buvo ne žemesnis už mūsų bažnyčios bokštą, o jo žingsnis galėjo siekti per dešimtį jardų. Aš baisiai persigandau ir pabėgęs pasislėpiau javuose. Iš ten netrukus pamačiau milžiną ant laiptų viršaus; iš pradžių jis apsidairė aplink ir, kažką šaukdamas, suriko tokiu dideliu balsu, jog man pasirodė, kad sugriaudė griaustinis. Tada atėjo šeši į jį panašūs milžinai su pjautuvais, kurie buvo šešis kartus didesni už mūsų dalges. Šie milžinai buvo prasčiau apsilikę, ir man rodėsi, kad jie turėjo būti ano tarnai. Kai tas kažką jiems pasakė, jie pradėjo pjauti javus, kur aš buvau pasislėpęs. Aš ėmiau kiek galėdamas nuo jų tolintis, bet nelengvai man sekėsi lįsti pro javų kotus, nes jie nuo vienas kito tebuvo per vieną pėdą. Vis dėlto slinkau tolyn, ligi užtikau tą vietą, kur javai lietaus ir vėjo buvo suguldyti. Per juos aš negalėjau toliau eiti: kotai gulėjo prie vienas kito taip tankiai, jog aš negalėjau visai pralįsti, ir varpų akuotai buvo tokie standūs ir aštrūs jog net per drabužius į kūną dūrė. Netrukus išgirdau pjautuvų garsą, iš ko galėjau spręsti, kad pjovėjai buvo nuo manęs jau per kokį šimtą jardų. Nusikamavęs ir nusiminęs, aš atsigiliau skersvagėj iš visos širdies trokšdamas čia numirti. Man buvo gaila pačios ir vaikų, turinčių palikti našlaičiais, keikiau savo kvailumą ir savo beprotišką norą leistis į tokią tolimą kelionę, nuo kurios mane atkalbinėjo draugai ir giminės. Toj baisioj valandoj prisiminiau ir liliputus, laikiusius mane didžiausiu pasaulio stebuklu; ten viena savo ranka pavilkau visą karaliaus laivyną ir padariau daug kitų darbų, kuriais jie per amžius stebėsis; kitoms kartoms sunku bus net suprasti tokius dalykus, nors dabar milijonai žmonių juos matė. Aš galvoju, kad tų milžinų akyse aš turėsiu rodytis toks pat menkas, kaip liliputas mūsų krašte. Bet tai būtų dar maža bėda: yra pastebėta, kad juo žmonės didesni, juo jie žiauresni, todėl man rodėsi, kad aš būsiu vien tik geras kąsnis tam milžinui, kuris mane sugaus. Teisingai sako filosofai tvirtindami, kad daiktų didumą ir mažumą galima nustatyti lyginant. Gal ir liliputams pavyktų rasti tokią šalį, kur žmonės būtų tiek už juos mažesni, kiek jie patys mažesni už mane. O gal ir tikrai bus atrasta tokia nuostabi mirtingųjų padermė kokiam nors iki šiol dar nežinomam pasaulio krašte?

Man taip begalvojant vienas pjovėjas prisiartinio per dešimtį jardų prie tos vagos, kur gulėjau. Man

pasirodė, kad jis dar vieną žingsnį žengęs gali mane su savo koja sutriuškinti arba su pjautuvu pusiau perpjauti. Aš baisiai išsigandau ir, kai jis pasijudino, surikau, kiek tik galėjau. Milžinas sustojo, ėmė dairytis po žemę ir pagaliau mane pamatė gulint. Iš pradžių jis į mane žiūrėjo, kaip žiūrima į mažą gyvulėlį, kai norima jį sugauti, bet bijomasi, kad neįkąstų ar neįdrėkstų. Pagaliau jis mane paėmė su dviem pirštais iš užpakalio ir, kad geriau būtų galima apžiūrėti, laikė per tris jardus nuo savo akių. Aš supratau jo norą ir nejudėjau, kol jis laikė mane savo rankoj pakėlęs nuo žemės per šešiasdešimtį pėdų, nors su savo pirštais baisiai spaudė man šonus bijodamas, kad aš jam neištrūkčiau iš nagų. Tačiau kiek įsidrąsinęs, pakėliau akis aukštyn, sudėjau rankas kaip per maldą ir gailiu balsu ištariau kelis žodžius drebedamas, kad nesviestų manęs į žemę, kaip mes kad paprastai elgiamės su bjauriu gyvuliuku, kurį norime nudėti. Bet mano laimei, matyt, milžinui patiko mano balsas ir judesiai. Jis žiūrėjo į mane, stebėdamasis mano kalbos garsais, nors žodžių suprasti, žinoma, negalėjo. Tuo tarpu aš vaitojau, liejau ašaras ir sukinau galvą į šonus, norėdamas tuo pasakyti, kad jo pirštai mane baisiai spaudžia. Matyt, jis mane suprato ir atsargiai įsidėjo į kišenę; paskui jis nubėgo pas šeimininką turtingą laukininką, kurį pirmiau buvau matęs lauke.

Laukininkas sužinojo viską apie mane iš savo tarno (kaip galėjau spėti iš jų kalbos), paėmė šiaudo galą lazdos didumo, ir pakėlė mano drabužių skverną, matyt, laikydamas juos man gamtos duota oda. Paskui papūtė man į plaukus, kad geriau galėtų pamatyti mano veidą. Sušaukęs kitus milžinus, paklausė jų ar jie kada nors yra matę rėpliojantį po žemę tokį mažą sutvėrimą, kaip aš. Tada milžinas atsargiai nuleido mane žemėn ir pastatė ant rankų ir kojų manydamas, kad aš vaikščioju keturiomis, bet aš beregint atsistojau stačias ir ėmiau į visas puses prieš juos kėblinėti. Milžinai susėdo ratu aplink mane ir sekė kiekvieną mano judesį. Aš nusiėmiau skrybėlę ir žemai nusilenkiau šeimininkui. Paskui puoliau ant kelių, pakėliau rankas ir akis aukštyn ir kiek galėdamas garsiau ištariau keletą žodžių. Išsiėmęs iš kišenės savo piniginę, su nusižeminimu padaviau ją šeimininkui. Pasidėjęs ant delno, piniginę jis prikišo prie akių, kad geriau galėtų apžiūrėti; paskui įsmeigė adatą ir mano dovaną keletą kartų pasuko, matyt, nesuprasdamas, kas čia yra. Paskui daviau jam ženklą, kad jis padėtų savo ranką ant žemės; tada aš paėmiau piniginę ir iškračiau auksą ant jo delno. Paseilinęs piršto galą jis pakėlė vieną kitą didesnį pinigą, bet buvo matyti, kad jis visai nesuprato jų reikšmės. Tada jis man davė ženklą vėl surinkti pinigus į piniginę ir įsidėti į kišenę. Aš jo norą išpildžiau, kai jis atsisakė dovanos, kurią priimti kelis kartus tuščiai jo prašiau.

Galop milžinas įsitikino, kad aš esu protingas padaras. Jis kalbino mane kelis kartus, tačiau jo balsas trenkė mano ausyse kaip vandens malūno ūžimas. Atsakinėjau jam keliomis kalbomis ir taip garsiai, kaip galėjau išrėkti. Nors jis prikišo savo ausį prie mano burnos per vieną pėdą tačiau iš to neišėjo nieko: niekaip mes negalėjome susikalbėti. Nusiuntęs savo tarnus prie darbo, jis išsitraukė iš kišenės nosinę, patiesė dvilinką ant kairio delno, ranką padėjo ant žemės ir liepė man lipti ant jos. Užlipti buvo nesunku, nes jo delnas nebuvo labai storesnis už vieną pėdą. Užlipęs ant delno, atsigulčiau išilgai, kad nenukrisčiau. Jis atsargiai surišo nosinės kamučius ir parsinešė mane namo. Parsinešęs pašaukė savo pačią ir parodė jai mane. Pamačiusi mane ji riktelėjo ir išsigandusi šoko atgal lyg nuo kokios bjaurybės. Bet kai geriau į mane įsižiūrėjo ir jai vyras kažką pasakė, kaip aš galėjau spręsti iš tam tikrų ženklų, ji nurimo ir net pradėjo su manim maloniai elgtis.

Apie vidudienį tarnas atnešė pietus. Visi pietūs buvo vienas mėsos gabalas, paprasčiausias laukininko valgis. Dubuo turėjo dvidešimt keturias pėdas platumo. Šeimos buvo pats laukininkas, jo pati, trejetas vaikų ir senelė. Kai visi susėdo už stalo, turėjusio trisdešimt pėdų aukštumo, šeimininkas užkėlė mane ant jo ir pasodino prie savęs. Aš iš baimės drebėjau ir laikiausi toliau nuo krašto, kad nenukrisčiau iš tokio aukštumo. Šeimininkė atpjovė mažą kąsnelį mėsos, patrupino ant medinės lėkštės kiek duonos, ir pastatė prieš mane. Aš jai žemai nusilenkiau, išsitraukiau iš savo kišenės peilį su šakutėmis ir pradėjau valgyti, kuo juos labai džiuginau. Šeimininkė nusiuntė tarnaitę atnešti likerio stiklelį, kuriame tilpo maždaug trys galonai, ir jį pripylė kažkokio gėrimo. Su dideliu vargu abiem rankom pakėliau taurę ir gražiai nusilenkęs išgėriau už jos malonės sveikatą, garsiai reikšdamas angliškai savo linkėjimus. Iš to visi tiek juokėsi, jog aš nuo jų didelio juoko ko neapkurtau. Gėrimas buvo panašus į silpną sidrą, bet gana skanus. Paskui šeimininkas ženklais parodė priėti prie jo lėkštės.

Eidamas greitai stalu aš kažkaip užkliuvau už duonos plutelės ir kritau kniūpsčias, tačiau nesusižeidžiau. Atsistojęs pastebėjau, kad mano nelaimė kiek išgąsdino tuos gerus žmones, todėl aš ištraukiau iš pažasties savo skrybėlę, pakėliau aukštyn ir tris kartus sušukau, norėdamas tuo pasakyti, kad aš krisdamas nenukentėjau. Šalia šeimininko sėdėjo jo sūnus, maždaug dešimties metų berniukas. Kai aš prisitartinau prie tėvo, tas išdykėlis pagriebė mane už kojų ir iškėlė taip aukštai, jog aš visas ėmiau drebėti. Bet tėvas tuojau ištraukė mane iš jo rankos ir taip kirto jam į kairę ausį, jog Europoje toks kirtis būtų galėjęs numesti žemėn visą kavalerijos eskadroną. Maža to jis dar liepė vaikui eiti nuo stalo. Bijodamas jo keršto ir žinodamas kaip vaikai pas mus paprastai žiauriai elgiasi su paukščiukais, kačiukais ir šuniukais, aš puoliau ant kelių ir rodžiau į vaiką, duodamas tuo šeimininkui suprasti, kad sūnui dovanotų. Tėvas išpildė mano norą, ir vaikas vėl atsėdėjo už stalo. Aš priėjau prie šeimininko ir pabučiavau jo ranką, už ką jis mane patenkintas paglostė.

Valgant katytė užšoko šeimininkei ant kelių. Užpakaly išgirdau tokį ūžimą, tartum būtų dirbęs koks tuzinas mūsų mezgėjų su mezgimo mašinomis. Atsigręžęs į šeimininkę pamačiau, kad čia murkė katė, kuri man pasirodė tris kartus didesnė už mūsų jautį. Katės akių baisumas mane labai išgąsdino, nors aš stovėjau kitame stalo gale per penkiasdešimt pėdų nuo jos. Šeimininkė laikė tvirtai katę savo rankose bijodama, kad ji kartais nepaliestų manęs su savo nagais. Tačiau ta baimė buvo visai nereikalinga: katė nei žiūrėti į mane nežiūrėjo, kai šeimininkas mane pastatė nuo jos per tris jardus. Kaip man ne kartą teko girdėti ir pats kelionėj pastebėjau, jog baisus žvėris greičiau puola tą, kas nuo jo bėga, todėl aš nutariau šioj pavojaus valandoj nesirodyti bailus. Penkis ar šešis kartus be baimės praėjau pro jos galvą visai arti, gal per kokią pusę jardo, o ji lyg išsigandusi pasitraukė atgal riedama kuprą aukštyn. Tuo laiku įbėgo į trobą trys ar keturi šunys, bet jų aš beveik neišsigandau, nors jie kiekvienas buvo didumo kaip keturi drambliai.

Pavalgius pietus, įėjo auklė su kokių vienerių metų vaiku ant rankų. Pamatęs mane vaikas taip ėmė rėkti, jog jo balsą galėjai girdėti per kelis laukus. Jis rėkė norėdamas mane gauti pažaisti. Motina nesikęsdama pagriebė mane ir padavė vaikui, o tas tuojau mano galvą įkišo į burną. Aš tada taip baisiai sušukau jog mažas milžinas išsigandęs paleido mane žemėn; krisdamas būčiau tikrai sprandą nusisukęs, jeigu motina nebūtų sugriebusi mane į prijuostę. Auklė, matydama rėkiantį vaiką, pradėjo jam barškinti su barškalu, kuris buvo sulig kubilu didumo, pilnas akmenų ir su virve pririštas prie vaiko juostos. Bet barškinimas rėkiančio vaiko nenuitildė, motina turėjo imtis geresnių priemonių ir leisti vaiką prie krūtinės.

Pavalgęs mano šeimininkas išėjo vėl prie darbininkų. Iš jo balso ir judesių galėjau spręsti, kad jis išeidamas liepė savo pačiai mane saugoti. Aš buvau labai nuvargęs ir norėjau miego. Šeimininkė paguldė mane ant savo lovos ir apklojo su balta nosine, kuri vis tik buvo didesnė ir storesnė už karo laivo burę. Aš miegojau beveik dvi valandas ir sapnavau namus, pačią ir vaikus. Man dar labiau suspaudė širdį, kai pabudęs pasijutau vienas dideliame kambaryje, kuris buvo trijų šimtų pėdų platumo ir per du šimtus aukštumo. Lova, ant kurios aš gulėjau, buvo dvidešimt jardų platumo. Namų šeimininkė, eidama ruoštis, mane užrakino. Lova buvo nuo žemės per aštuonis jardus. Veltui būčiau šaukęs, mano silpno balso niekas nebūtų išgirdęs per tolumą, skiriantį mano kambarį nuo virtuvės, kur buvo susirinkusi visa šeimyna. Tuo tarpu uždangomis įlipo į lovą dvi žiurkės ir uostydamos pradėjo po ją lakstyti. Viena prisitartino prie mano veido, išsigandęs aš pašokau ir išsitraukiau kardą gintis. Tos baisios žiurkės drąsiai mane iš abiejų pusių užpuolė, ir viena iš jų pirmutinėmis kojomis įsikabino į mano drabužio apykaklę. Lig ji spėjo man suleisti savo dantis, aš jai perskrodžiau pilvą, ir ji krito prie mano kojų. Antroji pamačiusi savo draugės nelaimę, šoko bėgti bet aš dar spėjau suduoti jai kirtį į nugarą, iš kurios pasruvęs kraujas aptaškė grindis. Po to žygio aš palengva vaikščiojau po lovą, kol iš baimės atsigavau. Tie gyvuliai buvo sulig jaučiu didumo, bet daug greitesni ir baisesni. Jei aš eidamas gulti nebūčiau pasiėmęs kardo, tikriausiai žiurkės būtų mane sudraskiusios ir suėdusios. Aš išmatavau užmuštos žiurkės uodegą ir radau, kad ji turėjo du jardus be vieno colio. Man trūko drąsos išmesti iš lovos kraujuose gulinčią negyvą žiurkę. Bet aš pastebėjau ją krutant ir perpjoviau jai gerklę.

Netrukus atėjo šeimininkė. Pamačius mane kruviną, ji pribėgo ir paėmė mane ant rankų. Aš

šypsodamasis parodžiau jai užmuštą žiurkę ir ženklais daviau suprasti, kad esu nesužeistas, kuo ji labai apsidžiaugė. Tada ji pašaukė tarnaitę, kad ši paėmusi su replėmis išmestų žiurkę pro langą, o mane pastatė ant stalo. Aš parodžiau jai kruviną kardą ir, nušluostęs jį savo drabužio skvernu, įsidėjau į makštis.

II ATSKAIDA

Laukininko duktė. – Mane veža į prekymetį, iš ten į sostinę. – Kelionės nuotyčiai.

Šeimininkė turėjo devynerių metų dukterį, kuri pagal savo amžių buvo labai supratinga ir jau gerai mokėjo siūti. Motina su dukteria pataisė man patalą lėlių lopšelyje. Norėdamos mane apsaugoti nuo žiurkių, lopšeljį dėjo į dėžę ir pastatė ant kabančios lentos. Ir kol gyvenau pas laukininką, šitas lopšelis buvo man lova. Kai pramokau jų kalbos tiek, kad galėjau pasakyti savo norus, mano patalą pataisydavo geriau. Mergaitė pasirodė tiek sumani, jog vos porą kartų pamačius, kaip aš velkuos drabužius, jau pati sugebėdavo mane apvilkti ir nuvilkti, bet aš kiek galėdamas rečiau naudodavąsi jos patarnavimais. Ji pasiuvo man septynerius marškinius ir kitokių skalbinių iš ploniausios jų drobės, nors ji buvo daug storesnė už mūsų maišus. Tuos skalbinius ji visuomet pati man plaudavo. Be to, ji mokė mane savo kalbos: aš su pirštu parodydavau kokį daiktą, o ji pasakydavo jo vardą, ir taip aš po keleto dienų jau mokėjau paprašyti, ko tik man reikėjo. Mergaitė buvo geros širdies. Nors pagal savo amžių dar buvo maža bet jau turėjo apie keturiasdešimt pėdų aukštumo. Ji mane praminė „Grildrigu“, tai yra „žmogeliu“, paskiau tuo vardu mane vadino visi jos namiškiai, o toliau ir visi to krašto gyventojai. Tai mergaitei aš esu daugiausia dėkingas už mano gyvybės apsaugojimą, todėl aš nuo jos nesiskyriau, kol pas juos gyvenau. Aš ją vadinau „Glumdalkiče“, kas reiškė „mano maža penėtoja“, ir būčiau labai nedėkingas, jei nepaminėčiau viso jos rūpestingumo ir meilės. Iš širdies norėčiau, jei būtų galima, už jos gerumus taip atsilyginti, kaip ji yra nusipelnusi, tik man rodosi, kad vietoj to aš buvau netyčia jos nelaimės priežastis.

Tuoju pasklido po apylinkę garsas, kad mano šeimininkas radęs savo lauke nuostabų mažą padarą, bet visai panašų į žmogų. Jis turintis savo kažkokią negirdėtą kalbą ir jau pramokęs tarti keletą žodžių jų kalbos; vaikščiojantis stačias dviem kojom, esantis jaukus ir mandagus, pašauktas einantis artyn ir darantis viską, ką tik jam liepia; visas jo kūnas smulkus ir gležnas, o veidas daug baltėsnis už trejų metų bajoro mergaitės veidą.

Norėdamas patikrinti tas kalbas, atėjo manęs pasižiūrėti artimas mano šeimininko kaimynas ir geras jo bičiulis. Mane tuoj atnešė ir pastatė ant stalo, po kurį aš pradėjau vaikščioti. Išitraukiau kardą ir vėl įsidėjau į makštį, pasveikinau svečią žemai nusilenkdamas, paklausiau jo paties kalba, kaip jis laikosi, reiškiau jam džiaugsmą dėl jo apsilankymo – žodžiu, dariau viską, kaip buvau pamokytas savo mažos penėtojos. Šitas žmogus, silpnai beregėdamas dėl senatvės, užsidėjo akinius, kad geriau mane pamatytų, iš ko aš pradėjau smagiai juoktis, nes jo akinių stiklai blizgėjo kaip du pilni mėnesiai. Šeimininkai, supratę mano juoko priežastį, irgi ėmė juoktis, bet senis, ne kiek tenuokdamas, to nepastebėjo ir nepyko. Visi jį vadino šykštuoliu, ir, mano nelaimėi, jis tikrai buvo vertas to vardo, nes jis patarė mano šeimininkui nuvežti mane, kaip kokią retenybę, į artimiausią miestą, esanti nuo mūsų namų per dvidešimt dvi mylias, ir ten rodyti mane už pinigus. Matydamas kaimyną su mano šeimininku kažką viens antram į ausį šnibždant ir rodant j mane pirštais, aš spėjau, kad jie turėjo sugalvoti prieš mane ką pikta. Kitą rytą man viską papasakojo penėtoja, sužinojusi visas smulkmenas iš savo motinos. Vargšė mergaitė, glausdama mane prie savo krūtinės, verkė iš gėdos ir gailėsčio. Ji bijojo, kad rodant prekymetį neatsitiktų man kokia nelaimė: imdami į rankas, šiurkštūs žmonės galėjo mane visai nuspausti arba bent sužeisti. Ji buvo pastebėjusi mano gėdingumą ir jautrumą garbės dalykuose, todėl numanė, kokia bus kančia, kada būsiu rodomas prastų žmonių miniai. Aš vis turėjau viltį kada nors atgauti laisvę. O į gėdą būti rodomam už pinigus aš žiūrėjau kaip į neišvengiamą nelaimę, dėl kurios niekas negalėtų man prikišti ir sugrįžus į Angliją. Net pats Didžiosios Britanijos karalius, jei pakliūtų į panašią nelaimę, ne kitaip pasielgtų.

Mano šeimininkas paklausęs savo bičiulio, raitas nunešė mane dėžutėje į artimiausio miesto turgų; kartu buvo pasiėmęs ir savo dukrelę, mano mažąją sargę, kuri sėdėjo užpakalyje ant to paties arklio. Dėžutė tik iš vieno šono turėjo mažas dureles man įeiti ir išeiti bei keletą išgręžtų skylučių orui vaikščioti. Norėdama, kad man būtų minkščiau gulėti, mergaitė buvo įdėjusi savo lėlės lovelės čiužinį. Bet vis dėlto jojant mane baisiai sukratė ir apdaužė, nors kelionė pusę valandos tetruko. Arklio žingsniai siekė keturiasdešimt pėdų, ir jis bėgdamas taip kratė, jog man rodėsi, kad plaukiam laivu per didžiausią audrą. Mūsų kelionė truko kiek ilgiau, negu reikia važiuoti iš Londono į Sent-Albaną.

Mano šeimininkas apsistojo savo įprastame viešbutyje ir nusamdė šauklį išgarsinti po miestą, kad „Žaliojo Erelio“ viešbutyje bus rodomas ypatingas sutvėrimas, didumo kaip „splaknukas“ (tai toks dailus šešių pėdų ilgumo to krašto gyvuliukas), visai panašus į žmogų, mokantis kiek kalbėti ir juokingai kraipytis.

Mane pastatė didžiausiam viešbučio kambary ant stalo, turėjusio apie tris šimtus ketvirtainių pėdų. Mano mažoji sargė, kad galėtų mane geriau matyti ir liepti ką turiu daryti, užlipo ant krėslo prie pat stalo. Mano šeimininkas, vengdamas didelės kamšaties, leido į vidų tik po trisdešimt žiūrėtojų. Aš ėmiau vaikščioti po stalą, kaip man mergaitė liepė; žinodama mano menką kalbos mokėjimą, ji davinėjo lengvus klausimus, į kuriuos atsakinėdamas rėkia, kiek galėjau. Atsisukęs į žiūrėtojus, aš juos sveikinau žemai nusilenkdamas ir kalbinau keliais žodžiais, kuriuos buvau pamokytas tarti. Paėmęs vyno pripiltą pirščiuką, kėliau už susirinkusių žmonių sveikatą. Išsitraukęs kardą, aš pradėjau ore mosuoti, kaip paprastai daro fechtavimo mokytojai Anglijoj. Mano sargė padavė man šiaudo galą, su kuriuo rodžiau, kaip jaunystėj mokiausi vartoti ietį. Tą dieną mane rodė dvylikai eilių žiūrėtojų, ir aš kiekvieną kartą turėjau tą pat kartoti, nuo ko be galo pavargau. Žiūrėtojai išėję pasakojo kitiems stebuklus apie mane, todėl publika laužte laužėsi pro viešbučio duris. Mano šeimininkas, dėl savo paties naudos, išskyrus sargę, nieko daugiau prie manęs neleido. Kad neatsitiktų man kokia nelaimė, suolai buvo gerokai atitraukti nuo stalo. Tačiau vienas nedoras mokinys paleido man į galvą riešutą, kuris prazvimbė visai pagal mane, lėkdamas su tokiu smarkumu, jog būtų man ir smegenis išnešęs, jei būtų kliudęs, nes buvo didumo kaip geras melionas; mane tuo patenkino, kad jauną išdykėlį, gerai apkūlę, išmetė pro duris.

Mano šeimininkas paskelbė, kad mane vėl rodys ateinančią turgaus dieną. Pamatęs, kiek pelno gali iš manęs turėti, jis paruošė man patogesnę važiavimą. Ta pirma kelionė ir aštuonių valandų rodymas taip labai mane privargino, jog aš nebegalėjau daugiau nei stovėti, nei burnos atverti. Tik po trijų dienų atsigavau. Bet ir namie neturėjau ramybės: prisiklausę apie mane negirdėtų dalykų vyko manęs pažiūrėti apylinkės bajorai net per šimtą mylių. Tas kraštas buvo tirštai gyvenamas, ir manęs pažiūrėti kas kartą susirinkdavo ligi trisdešimt žmonių su pačiomis ir vaikais. Šeimininkas, rodydamas mane namie, ir iš vienos šeimos reikalavo tokio pat mokesčio kaip nuo trisdešimt žmonių. Todėl ir lig važiuojant į miestą neturėjau poilsio, išskyrus trečiadienį, kurį čia švenčia kaip mes sekmadienį.

Mano šeimininkas, gerai pelnydamas iš manęs, nusprendė pavežioti mane po savo krašto didesnius miestus. Susiruošęs į ilgą kelionę ir sutvarkęs savo namų reikalus, jis atsisveikino su pačia, ir 1703 m. rugpjūčio 17 d. po dviejų mėnesių nuo mano atvykimo, iškeliavome į sostinę, esančią imperijos vidury, kone už trijų šimtų mylių nuo namų. Mano šeimininkas liepė savo dukteriai Glumdalkličei joti paskui. Ji laikė mane ant kelių dėžė, pririštoj prie jos liemenės. Kad man būtų patogiau, dėžę ji išmušė minkščiausiu audeklu, kokį galėjo čia rasti, dugną išklojo patiesalais, pastatė savo lėlės lovelę, parūpino skalbinių ir kitų reikalingų daiktų. Daiktus nešė užpakaly mūsų jojantis vaikas.

Mano šeimininkas buvo nusprendęs rodyti mane keliaujant ne tik visuose miestuose, bet ir sodžiuose per penkiasdešimt ir šimtą mylių nuo kelio, jei ten tikėjosi gauti pelno. Mes keliavome ne daugiau kaip po šimtą keturiasdešimt ar po šimtą šešiasdešimt mylių, nes Glumdalkličė, gailėdama manęs, skundėsi, kad ji pati nuo jojimo esanti nuvargusi. Ji dažnai, kada tik norėdavau, keldavo mane iš dėžės, kad galėčiau atsikvėpti grynu oru ir pasižvalgyti po apylinkę, bet visados laikydavo mane stipriai savo rankose paėmusi už juostos. Mes prajojome penkias ar šešias upes, didesnes ir gilesnes už Nilą ir Gangą, ir nematėm tokio upelio, kuris nebūtų didesnis už Temzę ties Londono tiltu. Mes

išbuvo kelionė dešimt savaičių, per tą laiką mane parodė aštuoniolikai didelių miestų, neskaitant sodžių ir atskirų namų.

Spalio 26 d. atvykome į sostinę, kuri jų kalba vadinosi „Lorbrulgrad“ arba „Pasaulio didybė“. Mano šeimininkas apsistojo gražiausioj gatvėj, netoli nuo karaliaus rūmų, ir iškabinėjo skelbimus su išsamiausiu mano aprašymu. Man rodyti jis nusamdė didelį kambarį, turintį ne mažiau kaip tris keturis šimtus pėdų platumo. Vidury kambario pastatė apskritą stalą, jo diametras buvo šešių dešimčių pėdų; kad nenukrisčiau, aplink stalą padarė tam tikrus trijų pėdų turėklus. Aš buvau po dešimt kartų per dieną rodomas publikai, kuri labai stebėjosi manimi. Aš jau gerai mokėjau jų kalbą ir galėjau suprasti kiekvieną žodį, kai mane kalbino. Be to aš buvau išmokęs jų raides ir jau gerokai skaičiau jų raštą. Glumdakličė buvo visados, namie ir kelionėj, mano mokytoja. Ji turėjo su savim kišenėj mažą knygą.

[...]

VII ATSKAIDA

Mano tėvynės meilė. – Duodu karaliui gerų patarimų, bet jis jų neklauso. – Karaliaus nenusimanymas politikoje. To krašto mokslo menkumas. – Įstatymai, kariuomenė ir partijos.

Tik nenorėdamas nusidėti tiesai aš papasakojau viską, apie ką tada kalbėjau su karalium. Veltui aš pykau, mano pyktis tik jam juoką kėlė, ir aš turėjau kantriai klausytis, kaip jis be pasigailėjimo niekino mano brangią tėvynę. Man be galo buvo skaudu girdėti tokią nuomonę, aš tikiuosi, tą pat jaučia ir mano skaitytojas. Karalius, kuriam viskas rūpėjo, bėrė man klausimus vieną paskui kitą, o aš bent iš dėkingumo juk turėjau jam atsakinėti. Bet turiu pasakyti, jog daug jo klausimų aplenkiau, o atsakydamas kiekvieną kreipiau į gerąją pusę, kas man, nemėgstančiam trauktis nuo tiesos, nelabai sekėsi. Aš vis rodžiau savo tėvynei tą girtiną partiškumą, kurį visai teisingai rekomenduoja istorikams Dionisas iš Halikarnaso. Ir aš karaliui kiek galėdamas slėpiau savo krašto silpnybes ir negerumus, o kėliau jo dorybes ir gražumus, bet kalbos pabaiga nebuvo visai laiminga.

Bet reikia dovanoti karaliui, atsiskyrusiam nuo viso pasaulio, jei jis nieko nežino apie kitų tautų gyvenimą ir papročius. Aiškus daiktas, kad be to žinojimo visada labai lengva nukrypti į šališkus ir neteisingus sprendimus, visai svetimus civilizuotoms Europos šalims. Juk tikrai būtų keista, jei to nuo pasaulio atsiskyrusio valdovo nuomonė apie dorybes ir ydas būtų taikoma visai žmonijai.

Čia papasakosiu vieną, nors ir sunkiai įtikinamą, dalyką, kurs patvirtins tik pasakytus mano žodžius ir parodys, kokių menkų vaisių duoda vienpusis auklėjimas. Norėdamas dar daugiau įsigyti karaliaus malonės, pradėjau jam pasakoti apie išradimą, padarytą prieš tris keturis šimtus metų – būtent apie tam tikrus miltus, vadinamus paraku, kurį gali uždegti viena kibirkštėlė ir kuris sprogdamas sukelia garsą, didesnį už griaustinį, ir išneša į padanges visą kalną. Tam tikras to parako kiekis, įpiltas į geležinį ar varinį vamzdį, galintis išmesti geležies ar švino rutulį su tokiu smarkumu ir greitumu, jog niekas negalėtų atsilaikyti prieš jo jėgą. Taip paleisti dideli kamuoliai iš karto sunaikintų ne tik ištisus kariuomenės pulkus, bet sudraskytų ir iš pat pamatų sugriautų stipriausius mūrus ir nuskandintų laivus su tūkstančiais žmonių į jūrų gelmes. Dideli geležiniai kamuoliai, pripilti to parako, mūsų mėtomi į apgultą miestą. Ten jie plyštantys, į visas puses svaidentys skeveldras, rausiantys gatves, griauinantys namus ir taškyte taškantys žmones. Paskui pasigyriau žinant, iš ko ir kaip yra daromas parakas, pasisakiau galėsiantis mokyti ir prižiūrėti darbininkus, jei tik jo didybė panorės pasigaminti savo kraštui tų šaunamų vamzdžių ir kamuolių. Pritaikyti prie kitų to krašto daiktų pagal didumą, tie vamzdžiai turėtų būti apie šimto pėdų ilgumo; dvidešimt ar trisdešimt tokių vamzdžių, gerai užtaisytų su paraku ir kamuoliais, galėtų per kelias valandas sugriauti ir sunaikinti stipriausią miestą, jei šis kada pasipriešintų karaliaus valiai. Tą viską aš patariau jo didybei, norėdamas jam parodyti savo dėkingumą už visas jo malones ir tą globą, kuria aš naudojausi.

Karalių net šiurpas paėmė girdint apie tas baisias mašinas ir mano patarimą jas įsitaistyti. Jis nustebęs klausė, kaip aš, toks menkas vabalas, galėčiau turėti tokias baisias mintis ir šaltai kalbėti apie

tuos viską naikinančius prietaisus ir kruvinas scenas. Tik žmonių priešas, piktoji dvasia, galėtų išrasti tas mašinas. Paskui pridėjo, kad jis pats, nors ir labai mėgsta mokslo ir meno naujienas, geriau sutiktų netekti pusės karalystės, nekaip pasinaudoti šituo pragarišku išradimu, ir uždraudė daugiau apie tai kalbėti, prigrasęs atimti man gyvybę už vieną paminėjimą.

Koks keistas galvojimas! Karalius dėl tuščių sąžinės abejojimų, nežinomų Europos žmonėms, praleidžia gerą progą tapti savo tautos gyvybės, laisvės ir laimės absoliučiu valdovu. Aš čia visai nenoriu mažinti to garsaus karaliaus dorybių ir, tikiuosi, su manim sutinka ir skaitytojas. Tas trūkumas kyla dėl menko supratimo apie politikos dalykus, kuriuos Europos tautos yra iškėlusios į tam tikrą mokslą. Labai gerai atsimenu, kartą, kalbėdamas su karalium, pasakiau, kad mūsų krašte rastum tūkstančius knygų, parašytų apie valdymą. Tačiau mano tie žodžiai padarė visai kitokį įspūdį, negu aš laukiau: jis ne tik už tai nepagyry, bet dar palaikė mus menko nusimanymo žmonėmis. Jis negalėjo suprasti, ką turėtų reikšti krašto paslaptys, jei jos neliečia kitų tautų. Jo nuomone, gerai kraštui valdyti pakanka: sveiko proto, teisingumo, gailestingumo, greito civilinių ir kriminalinių bylų sprendimo ir keletu kitų bendrų dalykų, kuriems atsiminti nereikia daug gudrumo. Pagaliau jis pasakė, jog tas, kurs užaugina vietoj vienos dvi javų varpas, daugiau pasitarnauja žmonijai ir tėvynei negu visa padermė politikų.

Mokslų ta tauta turi nedaug: doros mokslas, istorija, poezija ir matematika yra jų svarbiausi mokslai, bet, reikia pasakyti, jie yra aukštai išskelti. Tačiau mes, europiečiai, nelabai vertintume jų tuos mokslus, nes jie beveik visi yra nukreipti į praktiško gyvenimo naudą; sakysim, matematikos jie tesimoko tiek, kiek reikia žemės ūkiui pagerinti ir mechanikai. O apie paprasčiausias idėjas, apie daiktų esmę ir abstrakcijas jie neturi jokio supratimo.

Jų nei vienam įstatyme negali būti daugiau žodžių, kaip abėcėlėje raidžių, kurių tėra dvidešimt dvi. Bet ir tai tik keletas įstatymų yra tokio ilgumo. Šiaip jų įstatymai yra parašyti labai aiškiais ir suprantamais žodžiais. Jie laiko didžiausiu nusikaltimu įstatymams rašyti paaiškinimus. Civilinės ir kriminalinės bylos pasitaiko labai retai.

Brobdinjago gyventojai, kaip ir kinai, jau nuo neatmenamų laikų turi spaudą, tačiau jų bibliotekos yra gana menkos. Net ir karaliaus biblioteka, didžiausia visame krašte, turi tik tūkstantį tomų. Man buvo leista ten imtis knygas, kokias tik norėjau. Karalienės dailidė padarė man tam tikras dvigubas kopėčias, dvidešimt penkių pėdų aukštumo, ir pastatė jas Glumdalkličės kambary. Kai skaitydavau knygą, atremdavau ją į sieną, pats užlipdavau ant kopėčių viršaus ir pradėdavau skaityti nuo pirmutinės eilutės, slinkdamas pakopa iš kairės į dešinę ir darydamas tokiu būdu nuo aštuonių ligi dešimties žingsnių, žiūrint koks buvo eilutės ilgumas, paskui aš leisdavau žemyn ant kitos pakopos ir taip varydavau savo darbą iki puslapio pabaigos. Knygos lapus turėdavau versti su abiem rankom, nes jie buvo tokio storumo kaip geras kartonas.

Rašytojų stilius aiškus, stiprus, sklandus, bet nevaizdingas. Aš perskaičiau keletą jų knygų apie doros mokslą ir istoriją. Iš visų man labiausiai patiko mažas senovinis veikaliukas, kuris visuomet būdavo padėtas Glumdalkličės kambary. Ta knygelė buvo Glumdalkličės auklės, senos rimtos ponios, mėgusios daug skaityti pamokomų raštų. Šis veikalas kalbėjo apie žmonių giminės silpnybę ir buvo ypač skaitomas moterų ir liaudies. Man buvo įdomu, ką šio krašto autorius galėtų pasakyti apie tokius dalykus. Autorius kartojo visus įprastus Europos moralistų žodžius ir įrodinėjo, koks menkas ir bjaurus gyvulys yra žmogus; kaip jis, paliktas sau vienas, negali apsisaugoti nuo prastų orų ir apsiginti nuo laukinių žvėrių; kaip jį pralenkia gyvuliai: vieni stiprumu, kiti greitumu, tretį akylumu, ketvirtį darbštumu. Toliau autorius sako, kad žmonės paskutiniais amžiais išsigimę ir, palyginti su senovės laikais, palikę tik nykštukai. Tvirtindamas, kad seniau žmonės buvę didesni, jis rėmėsi rašyta istorija, padavimais ir milžiniškais numirėlių kaulais, randamais kasant žemę.

Brobdinjago karaliaus kariuomenė susideda iš šimto septyniasdešimt šešių tūkstančių pėstininkų ir trisdešimt dviejų tūkstančių raitelių, jei tik galima vadinti kariuomene būrį žmonių, sudarytą iš pirklių ir artojų, kurių vadovais yra bajorai ir didikai ir kurie dirba be atlyginimo. Armija yra gerai apmokyta ir turi puikią discipliną.

Aš dažnai matydavau mokantis Lorbrulgrudo kariuomenę netoli miesto dideliame lauke, kurio

plotas siekė iki dvidešimt mylių. Kareivių ten būdavo apie dvidešimt penkis tūkstančius pėstininkų ir apie šešis tūkstančius raitelių. Kiekvienas raitelis su arkliu galėjo būti iki šimto pėdų aukščio. Būdavo tiesiog nuostabu ir baisu žiūrėti, kai visas būrys raitelių, davus įsakymą, ištraukdavo vienu sykiu aukštyn savo kardus. Atrodydavo, kad dešimt tūkstančių žaibų vienu metu krisdavo žemėn iš visų dangaus pusių.

Man labai rūpėjo sužinoti, kaip valdovas, kurio žemės yra visai nuo kitų atskirtos, sugalvojo laikyti kariuomenę ir kaip jis savo tautą kariškai lavina. Netrukus tai sužinojau iš pasikalbėjimų su kitais ir iš Brobdinjago istorijos. Daug amžių kentė jie nuo tos pačios ligos, kuri yra visur žmonių giminėję įsigalėjus; bajorija kovojo už valdžią, liaudis už laisvę, o karalius už absoliutų viešpatavimą. Besivaržant visoms trims pusėms, kildavo naminiai karai. Paskutinį karą laimingai baigė šio karaliaus senelis, ir kariuomenė, kuri buvo tada visų pritarimu sudaryta, nuo to meto lig šiol tebelaikoma.

[...]

Trečioji dalis

Kelionė į Laputą, Balnibarbį, Glubdubribą, Lugną ir Japoniją

[...]

II ATSKAIDA

Laputos gyventojai. – Jų mokytumai. – Karalius ir jo rūmai. – Mano priėmimas. – Gyventojų baikštumas. – Laputos moterys.

Kai pasiekiau salą, mane tuojau apspito būrys žmonių, iš kurių artimesni, kaip man rodėsi, turėjo būti aukštesnio luomo. Visi į mane žiūrėjo labai nustebę. Aš taip pat jais stebėjausi, nes niekuomet nebuvau matęs keistesnių žmonių. Jie turėjo galvas palenktas vieni į dešinę, kiti į kairę, todėl žiūrėjo viena akimi žemyn, kita aukštyn. Jų drabužiai buvo papuošti saulės, mėnulio ir žvaigždžių figūromis ir išsiuvinėti fleitų, arfų, smuikų, trimitų, gitarų ir kitokių Europai visai nežinomų muzikos instrumentų paveikslais.

Tarnai laikė rankose ilgas lazdas, prie kurių galų buvo pririštos pūslės. Jose, kaip vėliau sužinojau, buvo truputis džiovintų žirnių ar mažų akmenėlių. Su tomis pūslėmis kartais jie barškindavo savo ponams per lūpas ir per ausis.

Pasirodo, kad tie žmonės mėgsta daug galvoti ir todėl jie gali kalbėti ir girdėti kitus kalbant tik tuomet, kai jų burną ar ausis paliečia koks nors daiktas ar garsas. Todėl visi, kurie turi kiek turto, laiko savo namuose barškintojus. Be barškintojo ir tarno jie niekuomet neina iš namų. Kai sueina keli žmonės, tarnas turi terkštelėti su pūsle per burną tam, kam reikia kalbėti, ir per dešinę ausį tam arba tiems, kuriems reikia klausytis. Tarnas su pūsle ne mažiau reikalingas ponui ir išėjus pasivaikščioti, kad pabarškintų jam į akis, nes ponas esti visada taip susimąstęs, jog gali netyčia įkristi į duobę arba persiskelti galvą į stulpą, arba kitus žmones parverst, arba pats kur į vandenį įgriūti.

Aš turėjau paaiškinti šiuos dalykus, kad skaitytojui nebūtų taip, kaip man buvo, kol nesupratau tų žmonių elgesio, kada mane vedė laiptais į salos viršų ir į karaliaus rūmus. Vėsdami jie buvo kelis kartus pamiršę, ką daro, ir palikę mane vieną, kol pūslės vėl juos pažadindavo. Vadovai visai nekreipė akių į mano veidą, mano nematytą apdarą ir į šūkaujancią minią, kuriai mokytų žmonių rimtumas, rodėsi, buvo visai nepažįstamas.

Kai atėjom į rūmus, mus nuvedė į priėmimo salę. Karalius sėdėjo soste, o iš abiejų pusių stovėjo didikai. Prieš sostą stovėjo didelis stalas, apkrautas gaubliais, dangaus sferomis ir įvairiausiais matematikos instrumentais. Jo didybė nei nepažvelgė į mus, nors mes įeidami turėjom padaryti nemažą trenksmą, nes kartu su mumis į salę sugriuvo beveik visi rūmų žmonės. Karalius tada sprendė

sunkų uždavinį, ir mes turėjom ne mažiau kaip valandą laukti, kol jis jį pabaigė. Iš kiekvienos jo pusės stovėjo po tarną su pūslėmis. Pamatę, kad karalius jau išsprendė uždavinį, vienas palengva kepštelėjo per lūpas, kitas per dešinę ausį. Karalius pašoko, lyg staiga pabudęs iš miego, pažvelgė į mane ir mano palydovus ir tada atsiminė apie mano atvykimą, apie kurį jam buvo anksčiau pranešta. Karalius pasakė keletą žodžių, ir jaunas tarnas su pūslė rankoje tuojau priėjo prie manęs ir barkštelėjo man per dešinę ausį. Aš kaip mokėdamas ženklais paaiškinau, kad toks žadinimas man nereikalingas; tas paaiškinimas, kaip vėliau sužinojau, davė priežastį karaliui ir visiems jo rūmams padaryti nusprendimą apie mano proto menkumą. Spėdamas, kad buvau karaliaus klausiamas, mėginau jam atsakyti visomis mano mokėtomis kalbomis. Pamatęs, kad mes negalim viens kito suprasti, karalius liepė mane nuvesti į vieną rūmų kambarį ir duoti du tarnus – šis valdovas buvo visados ypač malonus svetimšaliams. Paskui atnešė pietus, ir kartu susėdo valgyti, man darydami garbę, keturi didikai, kuriuos buvau regėjęs arti prie karaliaus. Pietūs buvo dviejų valgių, kiekvienas iš trijų dalykų. Pirmą valgį sudarė avino šlaunis, išpjauta lygiašonių trikampių, jautienos kepsnis – romboidu ir pudingas – cikloidu. Antras valgis buvo sudėtas iš dviejų ančių, pagamintų taip, jog jos buvo labai panašios į smuikus, vamzdžių pavidalo dešrų ir veršio krūtinės, panašios į arfą. Tarnai raikė duoną į kšnelius, turinčius konusus, cilindrus, lygiagretainių ir kitų matematinių figūrų formas.

Per pietus aš išdrįsau paklausti, kaip vadinasi įvairūs daiktai jų kalba; didikai su savo tarškynėmis mielai atsakinėjo į mano klausimus, matyt, tikėdamiesi mane nustebinti savo didžiais mokslais, jei tik aš galėčiau juos suprasti. Netrukus aš jau mokėjau paprašyti valgyti, gerti ir visko kito, kas man buvo reikalinga.

Po pietų mano stalo draugai pasiūlino, ir kiek pabuvus karalius man atsiuntė naują džentelmeną su terškintu. Jis atsinešė plunksną, rašalo, popieriaus, tris ar keturias knygas ir ženklais paaiškino, kad čia atėjęs mokyti mane jų kalbos. Darbas truko keturias valandas; per tą laiką aš prirašiau daugybę žodžių, dėdamas šalia kiekvieno jų vertimą, ir paskui išmokau keletą sakinių atmintinai. Kad galėčiau suprasti žodį ar sakinį, vienas tarnas, jo liepiamas, turėjo kiekvieną kartą atnešti tam tikrą daiktą, sėstis arba stotis, apsigręžti arba eiti ar šiaip koki veiksmą padaryti. Atsivertęs vieną knygą, rodė įvairius nupieštus daiktus kartu tardamas jų pavadinimus; ten buvo saulė, mėnuo, žvaigždės, zodiako, tropikų ir ašigalių ratilai, įvairūs augalai ir visokie kieti kūnai. Paskui jis mane supažindino su visais muzikos instrumentais, jų pavadinimais ir terminais, vartojamais žaidžiant su kiekvienu iš jų. Kai jis su manim atsisveikino, aš sudėčiau visus savo žodžius su jų paaiškinimais paraidžiui. Tokiu būdu, turėdamas gerą atmintį, aš per keletą dienų perėmiau jų kalbą.

Žodžio *Laputa*, kurį verčiu žodžiais *skraidanti* arba *plaukiojanti sala*, niekad negalėjau susekti tikros kilmės. *Lap* senovės kalboj, dabar nebevartojamoj, reiškė *aukštas*, o *untuh* – *valdovas*; iš tų žodžių, mokslininkų nuomone, kilęs pavadinimas *Laputa*, pagadintas iš žodžio *Lapuntuh*. Bet aš su tokiu kilmės aiškinimu sutikti negaliu, jis man rodosi per daug keistas. Aš išdrįsau pareikšti jų mokslo vyrams savo nuomonę, tvirtindamas, kad žodis „*Laputa*“ kilęs iš „*lap*“ ir „*onted*“, kur žodis „*lap*“ reiškia saulės spindulių mirgėjimą jūroj, o „*onted*“ – sparną, bet aš už to aiškumo teisingumą galvos neguldau, tą dalyką palieku spręsti pačiam skaitytojui.

Tie, kurių globai aš buvau karaliaus pavestas, pastebėję menką mano apsirengimą, liepė siuvėjui kitą dieną mane išmatuoti ir pasiūti naujus drabužius. Jis matavo visai kitaip, negu tai daro Europos siuvėjai. Nustatęs su kvadratu mano aukštį, paėmė liniuotę su skriestuvu ir popieriuje apskaičiavo krūtinės platumą ir viso kūno sudėjimą. Per šešias dienas drabužiai buvo pasiūti, bet mano ūgiui visai netiko, nes beskaičiuodamas siuvėjas padarė didelį apsirikimą. Bet aš siuvėją nuraminau paaiškinęs, kad panaši nelaimė atsitinkanti dažnai, ir to nėra ko paisyti.

Aš neturėjau drabužių ir negalavau, todėl keletą dienų gavau išbūti savo kambary ir per tą laiką išmokau nemaža naujų žodžių. Pirmą kartą, kai teko viešėti rūmuose, gerokai jau galėjau suprasti, ką sakė karalius, ir jam atsakinėti.

Jo didybė liepė pasukti salą į žiemryčius ir varytis, kol sustos stačiai ties Lagada, jo visos sausumos karalystės sostine. Iki to miesto buvo arti devyniasdešimt mylių. Mūsų kelionė truko puspenktos dienos, ir aš nejutau nei mažiausio salos judėjimo ore. Kitą rytą apie vienuoliktą valandą pats karalius,

jo bajorai, karininkai ir rūmų žmonės, pasiėmę muzikos instrumentus, pradėjo griežti ir griežė be pertraukos tris valandas su tokiu trenksmu, jog aš beveik visai apkurtau. Aš negalėjau suprasti, kam reikalinga buvo ta muzika, kol mano mokytojas to neišaiškino. Jis sakė, kad tos salos gyventojų ausys galinčios girdėti dangaus sferų muziką, kuri tam tikrais tarpais gaudžianti, ir kad dabar karalius ir jo artimieji pradėję rengtis dalyvauti tam koncerte, kiekvienas su tuo instrumentu, kuriuo jis mokėjo geriausiai griežti.

Mums keliaujant į Lagadą, karalius stabdė ties kai kuriais miestais ir sodžiais salą, kad galėtų priimti savo valdinių prašymus. Tam tikslui buvo leidžiamos žemyn laibos virvelės su pririštais jų galuose mažais svoriais. Prie tų virvelių gyventojai kabino savo prašymus, tie kilo aukštyn plevėsuodami kaip vaikų leidžiami į orą popieriniai aitvarai. Kartais mes gaudavom iš apačios vyno ir valgomų daiktų, kuriuos užsitraukdavom su skridimais.

Matematikos mokėjimas gerokai man padėjo suprasti jų kalbą, kilusią daugiausia iš to mokslo ir muzikos, kuri man buvo irgi gana pažįstama. Jų mintys amžinai sukasi apie linijas ir figūras. Jei, sakysim, jiems reikia išgirti moteriškės ar šiaip kokio gyvulio gražumą, tai jie būtinai griebiasi rombu, apskritimų, lygiagretainių, elipsių ir kitokių geometrijos arba muzikos terminų, kurių minėti čia nėra reikalo. Karaliaus virtuvėj mačiau visokių matematikos ir muzikos instrumentų, pagal kurių figūras virėjai pjausto skiriamą jo didybės stalui mėsą.

Namus jie stato labai prastai – sienos kreivos, kambariai neturi nei vieno tiesaus kampo. Toks negražus statymas eina iš to, kad jie su paniekinimu žiūri į praktinę geometriją, kurią laiko vien amatininkų mokslu. Nurodymai, duodami tuo reikalu darbininkams, per daug painūs ir paprastai galvai neįkandami, todėl dėl jų kyla nuolat visokių nesusipratimų ir klaidų. Nors popieriuje jie puikiai moka apsieiti su liniuote, pieštuku ir skriestuvu, bet aš niekur nesu matęs tokių negabių ir, išskyrus matematiką ir muziką, apie nieką daugiau nenusimanančių žmonių. Jie nemoka logiškai galvoti, nuolat sau prieštarauja ir tik labai retai daro teisingus sprendimus. Vaizduotės ar fantazijos dalykai jiems visai nežinomi, jų kalba tiems dvasios savumams neturi nei žodžių, ir jų visas proto darbas neišeina iš tų dviejų paminėtų mokslų srities.

Daugumas jų, ypač astronomai, tiki į astrologiją, nors viešai nedrįsta prisipažinti. Bet labiausiai mane stebino nesuprantamas jų palinkimas gaudyti politikos naujienas ir nuolat svarstyti krašto valdymo reikalus, iš kurių menkiausias kėlė karštus ginčus ir partijų peštynes. Tiesa, tą patį palinkimą turi daugumas Europos matematikų, nors nė mažiausios analogijos tarp matematikos ir politikos negalima rasti. Galbūt matematikai, žinodami, kad mažas apskritimas turi tokį pat skaičių laipsnių kaip didelis, galvoja, kad pasauliui valdyti užtenka turėti tiek pat sumanumo, kiek jo reikia gaubliui vartyti. Tačiau aš manau, kad tas palinkimas daugiausia eina iš tam tikros žmogaus prigimimo silpnybės kištis į tokius dalykus, kurie mažiausia jį liečia ir kuriems jis netinka nei savo mokslu, nei gabumais.

Tie žmonės amžinai gyvena baimė, jie nė valandėlės neturi ramybės. Bet jų baimės priežastis nieko daugiau pasauly nejaudina. Jiems neramumą kelia kiekviena dangaus kūno atmaina. Sakysim, jie dreba, kad žemė būsianti kada nors sunaikinta saulės, į kurią ji nuolat artinantis; kad saulė ilgainiui apsitrauksianti iš jos pačios kylančiais garais ir tada nebeduosianti žemei šviesos; kad neseniai žemė vos išlikusi nepaliesta pro šalį praėjusios kometos uodegos, kuri ją būtų tikrai į pelenus pavertusi, ir kad kita kometa, turinti jų apskaičiavimu pasirodyti už trisdešimt vienerių metų, žemę tikriausiai sudeginsianti, nes jei ji savo kely labai arti prieisianti prie saulės (o jų apskaičiavimai verčia to bijoti), tai ji pasidarysianti dešimt tūkstančių kartų karštesnė už raudonai įkaitintą geležį ir, grįždama nuo saulės, turėsianti keturiolikos milijonų mylių ilgumo žėrinčią uodegą, ir jei žemė tuo metu atsidursianti nuo kometos branduolio arba vidurio per šimtą tūkstančių mylių, tai ji beregint supleškėsianti ir pavirsianti į pelenus. Jie irgi labai susirūpinę, kad saulė, kasdien leisdama savo spindulius, be jokio tų nuostolių įšlyginimo, pagaliau užgesianti, ir tada žemė bei kitos planetos, kurios gauna iš jos šviesą ir šilumą, turėsiančios būtinai žūti.

Išsigąsdinę tais ir kitais panašiais dalykais, jie negali nei naktį ramiai miegoti, nei džiaugtis kokiais nors gyvenimo malonumais. Kai rytą susitinka pažįstami, tai pirmiausia vieni kitų ima klausinėti, kaip laikosi saulė, kaip ji atrodė nusileisdama ir kaip tekėdama, ar nebūtų jiems vilties išvengti ateinančio

kometos susidūrimo. Nuo tų kalbų jie jaučiasi kaip vaikai, kurie labai mėgsta klausytis baisių pasakojimų apie raganas ir piktas dvasias, bet paskui bijo vieni gulėti lovoj.

Tos salos moterys didelės pliuškės. Jos niekais verčia savo vyrus, bet labai mėgsta sausumos gyventojus, kurių visados pilna saloj. Jie čia atvyksta į rūmus miestų, draugijų ar savo pačių reikalais. Juos salos gyventojai dėl jų žemų dvasios siekimų menkai vertina, tačiau moterys savo gerbėjų ieško jų tarpe. O pasinėrę į mokslus vyrai visai nemato savo moterų elgesio. Žmona su mylimu gali vyro akyse be baimės duoti visą laisvę savo jausmams, jei tik vyras turės prieš save popieriaus ir matematikos instrumentų, ir nestovės šalia jo tarnas su tarškučiu.

Žmonos ir dukterys skundžiasi salos gyvenimo nuobodumu, bet man rodosi, kad jų sala smagiausias kampelis pasauly. Nors jos gyvena visko pertekusios ir gali daryti, kas tik joms patinka, tačiau jos vis trokšta matyti daugiau pasaulio ir pasidžiaugti sostinės malonumais, kas joms suteikiama tik su tam tikru karaliaus leidimu. Tas leidimas duodamas nelengvai, nes iš ilgų metų prityrimo buvo žinoma, kaip sunku aukšto gimimo moteris atgal iš sausumos grąžinti. Girdėjau pasakojant tokį atsitikimą: viena aukšta rūmų ponija, keleto vaikų motina, ministro pirmininko žmona, baisia mylima savo vyro, pirmo karalystės didžturčio, nepaprastai geros širdies ir gražaus žmogaus, gyvenusio puikiausioj salos vietoj, apsimetus serganti nuvykusi į Lagadą, ten dingusi ir nebesirodžiusi keletą mėnesių, kol karalius liepęs būtinai ją suieškoti – ir ji buvusi rasta vienoj purvinoj smuklėj visai nuplyšusi, jos visi apdarai buvę parduoti, kad galėtų išlaikyti seną, bjaurų pardavėją, o tas ją kasdien mušdavęs, ir iš tokios draugystės ji buvusi veste parvesta. Tačiau vyras priėmęs ją labai maloniai, nepadaręs mažiausio priekaišto, o ji po kiek laiko, pasiėmusi visas savo brangenybes, vėl pabėgusi pas tą savo gerbėją, ir nuo tos dienos niekur jos nebegalėję rasti.

Skaitytojas gali pagalvoti, kad ši istorija atsitiko kur Europoj ar Anglijoj, o ne tokiam tolimam krašte. Bet jis turi atsiminti, kad moterų kaprizai nėra apibrėžti klimatu ar tauta, kad jie daug visuotinesni, negu daug kam rodosi.

Per mėnesį aš tiek pramokau jų kalbos, jog neklupdamas galėjau atsakinėti į daugumą karaliaus klausimų, kada turėjau garbę pas jį būti. Jo didybė nerodė jokio noro išgirsti ką apie mano krašto įstatymus, valdymą, istoriją, religiją ir papročius, jis tik teiravosi, kiek mūsų pasivaryta matematikos moksluose. Mano pasakojimo jis klausė šalta ir abejingai, nors iš abiejų pusių stovėjusieji barškintojai nuolat žadino jo dėmesį.

[...]

Ketvirtoji dalis

Kelionė į Ygagų kraštą

[...]

III ATSKAIDA

Aš mokausi ygagų kalbos; šeimininkas man padeda. – Kalbos aprašymas. – Kai kurie jų didikai iš smalsumo ateina manęs pažiūrėti. – Trumpais žodžiais apsakau šeimininkui savo kelionę.

Svarbiausias dabar mano noras buvo pramokti ygagų kalbos. Mielai mane jos mokė pats šeimininkas (toliau tuo vardu aš jį vadinsiu), jo vaikai ir visa šeimyna. Jie labai stebėjosi, kad toks laukinis gyvulys turėjo daug panašumo į protingą sutvėrimą. Aš rodydavau kokį daiktą ir klausdavau, kaip jis vadinasi, o kai likdavau vienas, užsirašydavau tai savo knygutėje. Norėdamas ištaisyti savo netikusį tarimą, prašydavau to daikto pavadinimą atkartoti man keletą kartų. Labiausiai netingėjo mane mokyti bėras arklelis, vienas iš žemesniųjų šeimininko tarnų.

Kalbėdami jie taria žodžius per nosį ir pagargaliuodami. Jų kalba iš visų man žinomų Europos kalbų labiausiai panaši į vokiečių kalbą, tik daug švelnesnė ir aiškesnė. Tą panašumą bus pastebėjęs ir

imperatorius Karolis V sakydamas, kad jei jis norėtų kalbėti su savo arkliu, tai kalbėtų vokiškai.

Mano šeimininko noras kaip galima greičiau viską sužinoti buvo toks didelis, jog pats kada tik atspėdamas mane mokė. Jis buvo įsitikinęs (kaip man paskui sakėsi), kad aš turiu būti jahas, tik jį stebino mano gabumas, mandagumas ir švarumas – tokios savybės, kurių neturėjo tie gyvuliai. Bet labiausiai jį stebėjosi mano apdaru, galvodamas kartais, kad tas apdaras yra mano kūno dalis; mat aš niekuomet jo nenusimesdavau, iki visi sumigdavo, o rytą vėl apsvilkdavau dar niekam neatsikėlus. Šeimininkui baisiai rūpėjo sužinoti, iš kur aš atsiradau ir kaip gavau tą protą, kurį jis matė visuose mano darbuose, ir išgirsti mano istoriją iš mano paties lūpų. Jis tikėjosi, kad aš, išmokdamas vis daugiau naujų žodžių ir sakinių, netrukus galėsiu jam visa tai papasakoti. Kad geriau atsiminčiau, visa tai, ką būdavau išmokęs, užrašydavau angliškomis raidėmis ir pridėdavau prie kiekvieno žodžio vertimą. Netrukus aš išdrįsau užrašinėti šeimininko akyse, ir man buvo labai sunku išaiškinti, ką aš darau, nes šio krašto gyventojai neturi mažiausio supratimo apie raštą ir literatūrą.

Maždaug po dešimties savaičių aš jau galėjau daugumą jo klausimų suprasti, o po trijų mėnesių – šiaip taip ir atsakyti. Jis labai norėjo sužinoti, iš kokios to krašto dalies aš atvykau ir kur išmokau elgtis kaip protingi sutvėrimai, nes jahai (į kuriuos aš buvau visai panašus iš drabužiais neapdengtų kūno dalių – iš galvos, rankų ir veido) yra mažiausiai supratingi iš visų gyvulių, nors gana klastingi ir pikti. Jam papasakojau, kad aš atplaukiau vandeniui iš labai tolimo krašto su dideliu iš medžio padarytu laivu, kartu su daugeliu tokių pat sutvėrimų, kaip aš pats. Mano draugai išmetė mane ant kranto ir paliko ten be niekur nieko vieną. Tik su vargu, rodantis pirštais, pavyko man su juo susikalbėti. Jis atsakė, kad aš turiu klysti arba pasakoti visai nebūtus daiktus. (Ygagai neturi savo kalboje žodžio reikšti melui arba apgaulėi.) Jam rodėsi visai negalimas dalykas, kad anapus jūros būtų dar koks kraštas ir kad saujelė gyvulių galėtų kur jie nori sukinėti vandeniui plaukiantį medinį prietaisą. Jis buvo įsitikinęs, kad nė vienas ygagas negalėtų tokio prietaiso pasidaryti ir jo valdymą pavesti jahams.

Žodis ygagas to krašto kalboje reiškia arklys, o pagal kilmę – gamtos tobulybė. Aš atsakiau šeimininkui, kad man dar sunkoka gerai susikalbėti, bet aš nepatingėsiu kaip galima greičiau pramokti kalbos ir netrukus jam papasakosiu daug negirdėtų daiktų. Tuo patrauktas, šeimininkas liepė savo pačiam, vaikams ir tarnams nepraleisti jokios progos mane mokyti, ir jis pats skyrė kiekvieną dieną dvi ar tris valandas mano tam mokslui. Greit plačiai pasklido gandas apie keistą jahą, mokantį kalbėti kaip ygagas, o savo žodžiais ir veiksmais rodantį tam tikrą protą; todėl daug žymių arklių ir kumelių pradėjo lankyti mūsų namus. Jie mielai su manimi kalbėjosi, uždavinėjo man klausimus, į kuriuos aš kaip mokėdamas atsakinėjau. Turėdamas tokias geras sąlygas aš per penketą mėnesių po savo atvažiavimo supratau jau visą jų kalbą, galėjau apygeriai pasakyti, ką pats norėjau.

Mano šeimininko svečiai, atvykę manęs pamatyti ir pasikalbėti, nelabai norėjo tikėti, kad aš būčiau tikras jahas, nes mano kūnas turėjo visai kitokį apdangalą negu kiti jahai. Jie labai stebėjosi nematydami niekur daugiau mano plaukų ar odos, išskyrus galvą, veidą ir rankas; tačiau tą paslaptį išdaviau netikėtai savo šeimininkui po keliolikos dienų nuo mano atvykimo.

Esu jau sakęs skaitytojui, kad kas naktį, tik visiems sumigus, aš guldamas nusivilkdavau ir užsiklodavau savo drabužiais. Vieną kartą anksti rytą šeimininkas pasiuntė manęs pašaukti savo tarną, tą bėrokėlį. Kai jis įėjo, aš kietai miegojau, mano drabužiai buvo nuslinkę į vieną šoną, o marškiniai atsismaukę aukščiau juostos. Prabudęs nuo jo trinksėjimo, aš pastebėjau, kad, duodamas paliepiamą, jis buvo kiek sujukęs. Nieko netrukdamas nubėgo jis pas savo šeimininką ir išsigandęs papasakojo kaip mokėjo apie viską, ką buvo regėjęs. Ką jis buvo sakęs, aš veikia sužinojau. Greitai apsvilkęs, aš nuvykau pas šeimininką, ir jis, tik pasisveikinęs, tuojau paklausė manęs, ką reiškia tarno pasakojimas, kad aš miegodamas buvęs visiškai ne toks, koks būnu visada, kad kai kurios mano kūno dalys būvę visiškai baltos, kitos geltonos arba pagaliau ne tokios baltos, o kai kurios tamsios.

Iki šio laiko aš slėpiau savo drabužių reikšmę, norėdamas kaip galima labiau skirtis nuo niekinamų jahų, bet dabar nebetiko ilgiau taip elgtis. Be to, mano drabužiai ir apavas baigė plyšti, netoli jau buvo laikas, kada jie visai nusidėvės ir man reiks juos pakeisti kokiais nors dirbiniais iš jahų arba kitų gyvulių odos, vadinasi, slėpimas turėjo vis tiek išeiti į aikštę. Todėl pasakiau savo šeimininkui, kad šalyje, iš kurios aš atvykau, panašūs į mane padarai visada užsidengia savo kūną dailiai išdirbta tam tikrų

gyvulių vilna, iš dalies dėl padarumo, o iš dalies dėl kūno apsaugojimo nuo oro piktumų, nuo karščio ir šalčio; jei jis lieptų, aš bematant tai parodyčiau, tik prašyčiau atleisti, kad jam neparodysiu tų kūno dalių, kurias pati gamta išmokė mus slėpti. Jis atsakė, kad mano kalba jam rodosi labai keista, ypač paskutiniai žodžiai; jis negalintis suprasti, kaip gamta galėtų išmokyti mus slėpti tai, ką pati mums davė. Juk nei jis pats, nei jo namiškiai nesigėdijantys jokios kūno dalies; tačiau aš galintis elgtis taip, kaip man geriau patinka. Tada aš atsisegiojau ir nusivilkau švarką, paskui nusivilkau liemenę, nusimoviau batus, kojines ir kelnes. Nuleidęs marškinius žemyn arti kelių, pridengiau jais kaip diržu savo kūną per vidurį.

Šeimnininkas smalsiai žiūrėjo, ką aš dariau, labai stebėdamasis. Jis išvartė visus mano drabužius, suimdamas kiekvieną dalį sulenkta per riešą koja; paskui atsargiai apgraibė mano kūną ir kelis kartus iš visų pusių apžiūrėjo. Tada jis pasakė, kad aš būsiu tikras jahas ir skiriuosi nuo kitų tik savo odos minkštumu, baltumu ir lygumu, plaukų neturėjimu ant kai kurių kūno dalių, nagų išvaizda ir trumpumu ir pagaliau tuo, kad aš visados vaikščioju ant paskutinių kojų. Toliau jis nebenorėjo manęs žiūrėti ir liepė užsivilkti drabužius, matydamas, kad aš visas drebu iš šalčio. Ta proga pasisakiau, kad aš nenoriu būti vadinamas jahu, mano paties niekinamu padaru. Aš prašiau, kad tuo vardu daugiau manęs nebevadintų jis pats, jo visi namiškiai ir svečiai, kuriems mane rodė. Taip pat prašiau, kad jis niekam nesakinėtų apie mano kūno apdangalą bent iki to laiko, kol jis visai supliš, o tam bėrokėliui, savo tarnui, drauste uždraustų kam nors apie tai prasižioti.

Mano šeimnininkas su viskuo mielai sutiko, vadinas, mano drapanų paslaptis buvo išsaugota ligi tol, kol jos pradėjo skarmalais eiti, o tada aš turėjau išgalvoti, kuo jas pakeisti, bet apie tai bus papasakota vėliau. Tuo tarpu šeimnininkas pageidavo, kad aš ir toliau atsidėjęs mokyčiausi jų kalbos, sakydamas, kad jį daugiau stebinantis mano galėjimas kalbėti ir protas negu mano kūnas, vis tiek ar jis pridengtas ar ne, ir nekantraudamas laukiantis negirdėtų daiktų, kur aš jam buvau žadėjęs papasakoti.

Nuo šiolei šeimnininkas mane mokė dar uoliau; vesdavosi į svečius ir visų prašydavo, kad su manim mandagiai elgtųsi, nes, jo žodžiais tariant, toks elgimasis mane geriau nuteiktų ir aš būčiau daug įdomesnis.

Kiekvieną dieną, be kalbos mokslo, atėjęs jis dar klausinėjo apie mane patį, ir aš kaip mokėdamas jam atsakinėjau; taip jis pamaži įgavo šioją tokį supratimą apie tai, ką aš jam ketinau pasakoti. Nuobodu būtų viską minėti, kaip mano kalbos mokslas nuolat gerėjo ir aš vis plačiau galėjau su juo šnekėtis. Mano pirmas ilgesnis pasipasakojimas apie save buvo maždaug toks:

Aš atvykęs, kaip jau bandžiau jam pirma aiškinti, iš labai tolimo krašto drauge su penkiasdešimt kitų tokių pat padarų kaip aš; kad mes keliavę vandeni su didele medine gelda, daug didesne už jo sveiko namus. Čia aš kiek išmanydamas geriau nupasakojau, kas yra laivas, ir su išskleista nosine parodyčiau, kaip jis vėjo varomas. Dėl kilusio mūsų tarpe barnio aš buvau išmestas ant šito kranto ir ėjęs tolyn, kur akys mato, lig buvęs išvaduetas iš mane apnikusių tų bjaurių jahų. Tada jis manęs paklausė, kas padirbo tą laivą ir kaip galėjo mano krašto ygagai leisti valdyti gyvuliams. Aš atsakiau, kad tik tada sutikčiau toliau varyti savo istoriją, jei jis prižadėtų neįsižeisti klausydamas, ir tuomet apsakyčiau daug negirdėtų dalykų, kaip ne sykį buvau jam ketinęs. Jis sutiko, ir aš pasakiau, kad laivą padirbė tokie pat kaip ir aš padarai, kurie visuose kraštuose, kur man teko keliauti, taip pat ir mano tėvynėj, yra vieninteliai protingi sutvėrimai ir valdo visą kitą gyvį; kad atvykęs čia aš buvau nustebintas matydamas ygagus elgiantis it protingas būtybes, lygiai kaip jis ar jo draugai nustebtų išvydę protingumo ženklus tų padarų, kuriuos jis teikėsi pavadinti jahu ir į kuriuos aš visai panašus, tik man nesuprantamas jų išsigimimas ir gyvuliškumas. Toliau aš pridūriau, kad, jei turėsiu kuomet laimę sugrįžti į savo kraštą ir ten papasakosiu apie savo kelionę, kaip esu nusprendęs padaryti, tai manimi niekas netikės, ir kiekvienas manys, kad aš kalbu nebūtus daiktus, išgalvotus mano paties, ir nežiūrint visos mano pagarbos jam, jo šeimai ir jo draugams, aš, atmindamas jo pažadą neįsižeisti, drįstu tvirtinti, kad mano tautiečiai vargiai patikės, kad ygagai kur valdytų visą šalį, o jahai būtų bjaurūs gyvuliai.

Ygagų supratimas apie tiesą ir melą. – Mano kalba nepatinka šeimininkui. – Smulkesnis mano pasipasakojimas apie save ir savo keliones.

Šeimininkas klausėsi mano kalbos stebėdamasis, nes abejojimas ir nepasitikėjimas tiek nesuprantami šioj šaly, jog gyventojai nežino, kaip tokiais atvejais elgtis. Kai, dažnai šnekantis su šeimininku apie kitų kraštų žmones, man reikėdavo paminėti žodžius melas ir apgaulė, tai jis vos galėdavo suprasti, ką jam noriu pasakyti, nors šiaip jis buvo labai sumetus. Jis galvojo: kalba mums duota, kad mes suprastumėm viens kitą ir pažintumėm įvairius dalykus; bet jeigu kas ima tvirtinti tai, ko nėra, tuokart kalba pasirodo tam reikalui nenaudinga, nes tada tas, su kuriuo kalbama, negali tikrai suprasti, kas jam sakoma; jis ne tik negauna jokio supratimo apie tą dalyką, bet pasilieka dar sukloidintas, jei jį tikina, kad balta – juoda, o ilga – trumpa. Tuo ir baigėsi jo išmanymas apie melavimo paprotį, taip gerai pažįstamą visos žmonių giminės.

Bet grįžkime prie savo pasakojimo. Kai aš šeimininkui pasakiau, kad jahai mano krašte vieni visą gyvenimą tvarko, tai jis, niekaip negalėdamas to suprasti, paklausė, ar nėra pas mus ygagų, o jei yra, tai ką ten jie veikia. Aš jam atsakiau, kad pas mus jų yra labai daug, kad vasarą jie ganosi po laukus, o žiemą laikomi tam tikrose pastogėse, kur jie šeriami šienų ir avižomis, kad jahų tarnai šukuoja jų kailius ir karčius, mazgoja kojas, nešioja jiems pašarą ir kloja patalą

„Dabar aš suprantu“, atsiliepė šeimininkas, „iš to, kas pasakyta, man aišku, kad, nors jūsų jahai dedasi labai protingais padarais, bet vis tiek jūsų viešpačiais yra ygagai, ir iš visos širdies norėčiau, kad ir mūsų jahai būtų tokie pat paklusnūs.“ Tada aš paprašiau jo malonės leisti man toliau nieko nebespasakoti, nes buvau tikras, kad smulkmenos, kurių jis iš manęs laukė, bus jam labai nemalonios. Bet jis nenusileisdamas reikalavo toliau varyti – vis tiek ar tas būtų gera, ar pikta. Aš nesipriešinau jo norui ir ėmiau pasakoti, kad mūsų ygagai, kuriuos mes vadinam arkliais, yra gražiausi, stipriausi ir greičiausi gyvuliai; turtingi žmonės juos laiko kelionėms, lenktynėms, kinko į puikius vežimus, juos gerai šeria ir myli, kol jie sveiki ir turi stiprias kojas, bet vos tik pasilpsta, juos tuoj parduoda, tada jie visą laiką sunkiausius darbus dirba, kol padvesia, o kai padvesia, nulupa jiems kailį, pusdykiai parduoda, o mėsą išmeta šunims ir paukščiams. Bet menkos veislės arkliams klojasi dar prasčiau – juos turi laukininkai, vežėjai ar šiaip kokie vargesni žmonės, kurie sunkiau su jais dirba ir menčiau šeria. Aš smulkiai jam papasakojau apie mūsų paprotį jodinėti, apie mūsų kamanas ir jų reikalingumą, apie balną, pentinus, rimbą, pakinktus ir ratus. Aš dar paaiškinau, jog mes savo arkliams kalam prie kanopų pasagas iš tokios kietos daikybės, vadinamos geležim, kad jie nepamuštų kojų į akmenuotus kelius, kuriais mes paprastai važinėjam.

Mano šeimininkas baisiai pasipiktino išgirdęs, kad mes drįstame jodinėti ygagais, sakydamasis esantis įsitikinęs, kad silpniausias jo tarnas pasipurtęs galėtų nutėkšti žemėn stipriausią jahą arba parsivertęs ant nugaros, negyvai sutraiškyti tą kirmėlę. Į tai aš atsakiau, kad mes savo arklius jau nuo trečių arba ketvirtų metų pradedame mokyti, norėdami padaryti juos tinkamus vienam ar kitam iš anksto numatytam reikalui; kad tuos, kurie nepasiduoda tam mokslui, kinko į ratus; kad jaunos juos skaudžiai plaka už kiekvieną menkiausią neklausymą; kad dveigius kumelius, skiriamus jodinėti arba važiuoti, paprastai kastruoja, tada jie būna jaukesni ir klusnesni; kad jie visi labai jautrūs dovanoms ir bausmėms; bet jo malonė tesiteikia nepamiršti, kad jie neturi proto nė trupinėlio daugiau už šio krašto jahus.

Man reikėjo griebtis visokiausių žodžių, kad mano šeimininkas teisingai suprastų, ką jam pasakojau, nes ygagų kalba yra neturtinga ir jų reikalavimai ar norai daug mažesni už mūsų. Negalėtum apsakyti mano šeimininko pasipiktinimo dėl mūsų bjauraus elgesio su ygagais, ypač dėl papročio juos kastruoti, kad nesidaugintų ir geriau klausytų. Jis pasakė, kad jei tikrai rastųsi tokia šalis, kur tikrai vieni jahai būtų apdovanoti protu, tai jie turėtų tenai viešpatauti, nes ilgainiui protas visados ima viršų. Spręsdamas iš manęs apie mūsų kūno sudėjimą jis manė, kad joks lygaus didumo padaras negalėtų taip menkai tikti naudotis tuo protu kasdieninio gyvenimo reikalams, dėl to jis norėjo žinoti,

j ką panašesni tie, su kuriais aš gyvenęs – j mane ar j šio krašto jahus. Jam atsakiau, kad aš taip pat gerai nuaugęs kaip ir daugumas mano vienmečių, tik jaunikliai daug trapesni ir gležnesni, o jaunų moteriškių oda paprastai būna balta kaip pienas. Jis sutiko, kad aš tikrai skiriuos nuo kitų jahų, kad aš daug švaresnis ir gražesnis, bet lig viso gerumo, jo nuomone, dar toli man šaukia. Sakysim, mano priešakinių ir užpakalinių kojų nagai niekam nederantys; tikrai sakant, priešakinių mano kojų tuo vardu net vadinti negalėtum, nes jis niekada manęs nematęs vaikščiojant su jomis, kad jos per daug gležnos remtis į kietą žemę; kad aš vaikščiojantis su jomis paprastai neapsiavęs, o jei kada ir apsiaunu, tai tas apavas esantis ne tokios išvaizdos ir ne toks stiprus kaip tas, kurį turiu ant užpakalinių kojų, dėl to aš negalintis tvirtai vaikščioti, nes jeigu viena kuri paskutinė koja paslystų, tai aš būtinai turėčiau apvirsti. Paskui jis rado ir daugiau netikusių mano kūno dalių: plokščias veidas, išsikišusi nosis, tiesiai į kaktą įlipdytos akys, kurios man neduodančios žvalgytis į šalis nepasukus galvos, mano negalėjimas valgyti nepakėlus vienos iš priešakinių kojų prie nasrų, dėl to gamta turėjusi apdovanoti jas daugybe sąnarių. Jis nesupratęs, kam tiek daug ataugų ant užpakalinių kojų galų, kad jos, neapdengtos kitų gyvulių oda, turinčios bijoti kietų ir aštrių akmenų; kad visas mano kūnas nuo karščio ir šalčio reikalaujantis tam tikro apdaro, kurio apsilvilkimas ir nusilvilkimas kiekvieną dieną turintis man ligi gyvo kaulo įkyrėti. Galop jis pastebėjo, kad kiekvienas gyvas daiktas kęste nekenčiantis jahų, kad silpnesnieji traukiasi nuo jų, o stipresnieji gena juos šalin. Vadinasi, tegu mes ir būtumėm apdovanoti protu, tai jis vis tiek nesuprastų, kaip mes galėjome ne tik nugalėti visų gyvių neapykantą prieš mus, bet dar prijaukinti ar net priversti juos sau tarnauti. Bet jis daugiau nenorėjo to dalyko svarstyti, jis labiau pageidavo išgirsti ką apie mane patį, apie kraštą, kur gimiau, sužinoti, kaip aš gyvenau ir ką veikiau, ligi kol čia patekau.

Aš atsakiau, kad mielai norėčiau išpildyti jo pageidavimą, tik labai abejoju, ar pasiseks man išaiškinti tuos dalykus, apie kuriuos jo malonė neturi jokio supratimo, nes nieko panašaus šioje šalyje neregėjau. Vis dėlto aš žadėjau kiek galėdamas aiškinti palyginimais, gražiai prašydamas jo pagalbos ten, kur man trūktų atsakomų žodžių. Nieko neprieštaraudamas jis man davė savo sutikimą.

Aš pasisakiau gimęs iš garbingų tėvų saloje, vadinamoje Anglija, kuri nuo čia taip toli, jog pats greičiausias jo malonės tarnas vargu ar galėtų nulėkti ligi jos per ištisų metų saulės apsisukimą. Aš buvęs išmokęs chirurgu, vadinasi, gydyti žaizdas ar šiaip kokius kūno lūžimus, gautus per nelaimingus atsitikimus arba nuo piktadarių. Mano kraštas esantis valdomas moteriškės, mūsų vadinamos karaliene. Aš palikęs savo kraštą, norėdamas pralobti ir sugrįžus su šeima pasiturinčiai gyventi. Paskutinėje savo kelionėje aš buvęs laivo kapitonu; mano valdžioj buvę apie penkiasdešimt jahų, iš kurių daugelis mirė kelyje, ir aš gavau juos pakeisti kitais jahais, surinktais iš visokių tautų. Mūsų laivas dukart tik nenuskendęs: kartą per baisią audrą, o kitą – užplaukus ant uolos. Čia šeiminkas mane pertraukė ir paklausė, kokiu būdu aš galėjęs prikaltinti svetimšalius vykti su manim į tolimą kelionę po tokių nelaimių ir patirtų pavojų. Aš atsakiau, jog šitie žmonės buvę nusivylę savo likimu, jie buvę išvaryti iš tėvynės vargo ir nusikaltimų. Vieni iš jų buvę nusigyvenę su teismais, kiti prašvilpę savo turtus begirtaudami, paleistuvaudami ar žaisdami; kiti buvę kaltinami išdavystėmis, žmogžudystėmis, vagystėmis, nunuodijimais, plėšimais, priesaikų laužymais, klastojimais, netikrų pinigų dirbimu, prievartavimu, išdavyste ar perėjimu į priešų pusę; daugelis iš jų buvę pabėgę iš kalėjimų ir nebenorėję grįžti į savo kraštą, bijodami kartuvių ar pūti uždarytiems ligi gyvos galvos už grotų, todėl jie buvo verčiami ieškoti duonos po tolimas šalis.

Per tą pasakojimą mano šeiminkas teikėsi kelis kartus mane pertraukti. Man dažnai reikėjo griebtis aplinkinių nusakymų, kad jis suprastų daugybę nusikaltimų, privertusių didelę dalį mano įgulos bėgti iš savo tėvynės. Sugaišau keletą dienų, kol jis išmoko mane suprasti. Jis niekaip negalėjo susigaudyti, kas vertė tuos žmones daryti tiek nedorybių. Norėdamas tai išaiškinti, aš mėginau visokiais būdais duoti jam supratimą apie mūsų visų nepasotinamą valdžios ir turtų troškimą, apie gašlumo, nesusivaldymo, pykčių ir pavydo baisumus. Visa tai turėjau nusakyti palyginimais ir išgalvotais paveikslais. Po mano tų aiškinimų šeiminkas stebėdamasis ir piktindamasis tik pečiais patraukė, kaip mes darome, kada mums kas pasako niekada neregėtą ir negirdėtą daiktą. Valdžia, vyriausybė, karas, įstatymai, baismė ir tūkstantis panašių dalykų yggagų kalboj neturėjo tam tikrų

žodžių, todėl man buvo labai sunku papasakoti taip, kad mano šeimininkas kiek teisingiau suprastų mano kalbą. Bet dėl savo sumetumo ir mano paakinimų jis galų gale įgijo apytikrą supratimą apie mūsų krašto žmogaus prigimtį ir pageidavo, kad jam smulkiau papasakočiau apie tą pasaulio dalį, kurią mes vadiname Europa, ir ypač apie mano tėvynę.

[...]

Iš anglų kalbos vertė Juozas Balčikonis

Džonatanas Sviftas, *Guliverio kelionės*, Vilnius: Šviesa, 1987, p. 3–19, 19–25, 64–73, 73–78, 108–113, 133–140, 204–215.